

אספקלריה

גליון ו' | אב תשע"ט

ראי מבין כותלי המכון מדעי טכנולוגי להלכה

באספקלריית השעה

מאת ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א

בתוכן

- 1 באספקלריית השעה - כאשר יחנו כן יסעו... מאת ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א
- 8 מבעד לאספקלריה... מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו
- 14 בראי ההלכה... שאלות נבחרות משולחן רבני המכון
- 19 על משמר ההלכה... נופש כהלכה
- 25 באספקלריית העבר - בואו שערינו בתודה... השערים החשמליים - מגנומטרים בכותל המערבי
- 29 באספקלריה של תורה... מאוצרותיו של הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל
- 31 רשימת מדי מים מאושרים...

כאשר יחנו כן יסעו

בתקופה זו, תקופת שלהי דקייטא, יוצאים המוני בית ישראל לקיט ולנופש, אם במקומות שונים בתוככי ארצנו הקדושה, מצפון ומדרום, ואם ברחבי העולם הגדול, איש איש כפי הרגליו, אפשרויותיו הכלכליות, נטיות לבו ותכונות נפשו.

כל יציאה שכזו מן הבית ומן השגרה טומנת בחובה אתגרים חדשים, של התמודדות עם שורה ארוכה של נושאים הלכתיים, כמו סדרי תפילות בציבור וקביעת עיתים לתורה, שמירת שבת כהלכתה, הקפדה על כשרות מהודרת ללא כל פשרות, ועוד שלל של מפגעים רוחניים שונים, נושאים אשר אינם מזדמנים בדרך כלל בחיי היום יום השגרתיים.

אם נקבע כבר ע"י חז"ל (עירובין סה:): "אמר רבי אילעאי בשלושה דברים אדם ניכר, בכוסו ובכיסו וכעסו", הרי שניתן לומר בדרך צחות, כי בזמננו היו מוסיפים על כך גם בצאתו לנופש, בטיסותיו לחו"ל ובשהותו בנכר.

מובא בספרים הקדושים (כך מובא בקצרה בס' 'ייטב-לב', סו"פ ואתחנן, בשם אביו הגה"ק רבי אלעזר ניסן מדראהביטש; ויש מביאים כן בשם הגאון רבי יהושע מקוטנא; ויש שהביאו זאת ביתר הרחבה בשם הרמח"ל, אלא שלע"ע לא מצאנו כן בכתביו) לפרש בדרך דרוש ורמז את הכתוב (במדבר ב, ז): "כאשר יחנו כן יסעו", כי יש יהודים שבשבתם בביתם נוהגים בכל דקדוקי ההלכה, אבל בצאתם למקומות אחרים נוהגים להקל לעצמם בתחומים שונים, ולעומתם יש יהודים אשר במקומם אינם מקפידים כל-כך על קלה כבחמורה, ואילו בהגיעם למקומות שעדיין אין מכירים אותם הם מנסים להרשים את הסובבים אותם ולשוות לעצמם ארשת חסודה וצדקנית, בעוד שדרך התורה היא "כאשר יחנו כן יסעו", כפי שמתנהג אדם כשהוא חונה במקום מושבו כך בדיוק עליו להתנהג בנסיעתו ממקומו וצאתו למקומות אחרים, ללא תוספת וללא חסרון.

נחדד את הדברים יותר. מחד גיסא, ישנם יהודים שבביתם

פנימה, בשגרת חייהם, כאשר הם יושבים איש על מחנהו ואיש על דגלו, הם משתדלים להתנהג כיהודים כשרים, יראים ושלמים, אם זה בהקפדה על כל דקדוקי הכשרות וחיפוש אחר ההכשרים המהודרים ביותר, אם זה בהקפדה בנושאים הקשורים לשמירת שבת לפי כל החומרות, ואם זה בהקפדה על זמני קריאת-שמע ותפילה, תפילה בציבור, שיעורי תורה קבועים, כל אחד לפום שיעורא דיליה. אך ברגע שהם עוזבים את הבית ואת הקהילה, ליציאה לנופש, לטיול, או לכל מטרה אחרת, לשהות במלונות, בבתי הארחה, בצימרים פרטיים ובכל מקום אחר, הם מרשים לעצמם 'לעגל פינות', למצוא היתרים דחוקים, כאלה ואחרים, להקל בנושאי שמירת שבת, כשרות, ובכל שאר עניני ההלכה.

דומה לעיתים, כי יש מבין היוצאים לנופש הסבורים משום מה כי בעלותם על הרכב לנסיעה למחוזות אחרים הם משאירים מאחור את השולחן-ערוך וכל נושאי כליו. במיוחד בולטים אותם הטסים לחו"ל, אשר מתנהגים כאילו השאירו את הכל מאחוריהם בעמדת ביקורת הדרכונים שבשדה התעופה. יהודים אשר בימים כתיקונם שואלים, ובצדק, על כל חשש קל שבקלים של תערובת בשר בחלב במטבח ביתם, בתנורי אפיה, במיקרוגל, באמצעי בישול מתקדמים כמו כיריים קרמיות או אינדוקציה, מתארחים במלונות ובבתי הארחה, שמטבחי הטריפה שלהם

אספקלריה

באספקלריית השעה

המשך מעמוד קודם

אנשים שאינם מכירים אותם, הם נוהגים לעטות על עצמם לעין כל ארשת חשיבות, של יראי שמים, עובדי השם ומדקדקים בהלכה, מאריכים בתפילת שמונה עשרה שלא כדרכם, שואלים ודורשים על כל מיני חששות וחומרות הלכתיות - בעיני שבת, כשרות ועוד - שמעולם לא עניינו אותם.

ושוב, אין כוונתנו חלילה לאותם יהודים יקרים, אשר במשך כל ימות השנה הם טרודים על המחיה ועל הכלכלה, ובצאתם לנופש הם משתדלים לשבת על התורה ועל העבודה. בעוד שבשגרת החיים ועומס הטרדות שעליהם הם אינם מצליחים להתפלל כדבעי דבר יום ביומו, בכורח הנסיבות הם נאלצים למהר ולהזדרז בתפילה, ולא פעם עליהם לצאת קודם סיומה, כשגם לקבוע עיתים לתורה לא עולה בידם כיאות, הרי בהיותם במקומות נופש הם מנצלים ככל האפשר את הזמן ואת המקום לתורה ולתפילה, בתפילה באריכות ובכוונה, מרישא עד גמירא, ובתוספת של שיעורי תורה, כי ד' הטובה עליהם. יהודים כגון אלו ראויים אכן להערכה רבה ולמלוא ההוקרה. אנחנו מתייחסים במסגרת זו אך ורק לאותם המעמידים פנים ומשתדלים להפגין זאת דווקא לעיני הרואים והשומעים.

על אלו האחרונים, המעמידים פנים, כמו על אלו הקודמים, המקילים על עצמם בשהותם הרחק מביתם, רמזו את הכתוב "כאשר יחנו כן יסעו", שעל יהודי ירא ד' להתנהג במסעותיו בדיוק כפי שהוא מתנהג כאשר הוא חונה בביתו ובמקומו. מצד אחד, אינו מיקל על עצמו בשום דבר שהוא נוהג להחמיר בו בביתו, ומצד שני, אינו מחפש להרשים אחרים בהנהגות שונות שאינו נוהג כן בביתו.

ניתן להוסיף על כך עוד, בדרך הדרוש והרמז, מן הפסוק (במדבר ט, יח): "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו" וגו', ומן הפסוקים (שם כ וג): "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", אשר הם רומזים כי יהודי צריך להתנהג הן בחנייתו בביתו והן במסעותיו מחוצה לו על-פי ד', כשהרמז הוא לשני הכיוונים גם יחד, במסעותיו כבחנייתו, ובחנייתו כבמסעותיו, תמיד, בכל עת ובכל שעה ובכל מקום, אך ורק על-פי ד' ועל-פי תורתו הקדושה.

פרשת השבוע של השבת הראשונה של חודש מנחם-אב הבא עלינו לטובה, פרשת מסעי, פותחת בפסוקים (במדבר לג, א-ב): "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן, ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם". וכבר נתבאר בספרי הסוד שכל רשימת המסעות שבפרשה זו כוללת בתוכה את כל "מסעי בני ישראל" לדורות, דרך כל הגלויות שגלו והמלכויות שהשתעבדו בהם², עד לגאולה השלמה במהרה בימינו, וכפי שהביא השל"ה

2. ועי' במש"כ החיד"א (נחל קדומים, ר"פ מסעי) כי ראשי התיבות של "אלה מסעי בני ישראל" הם גם ראשי התיבות של ארבעת הגלויות, אדום, מדי, בבל, יון. וכבר נתבאר כן בספה"ק 'מגלה-עמוקות'

הוכשרו כביכול בדרכים שהם לא היו מעלים בדעתם לסמוך על כך בביתם שלהם. הם אוכלים שם, במקומות האירוח עצמם, וכן במהלך הטיסות הלך ושוב, מאכלים ומוצרי מזון, העומדים כביכול תחת פיקוחם והשגחתם של גופי כשרות שונים ומשונים, אשר טובים ומהודרים מהם לא היו מעיזים בשום פנים ואופן להכניס לביתם פנימה.

אותם אלו אשר בהיותם בביתם חוששים לכל מיני חששות רחוקים ובלתי מבוססים בשימוש במכשירים חשמליים בשבת, כמו מקררים, מקפיאים, מזגנים, מדי מים ועוד ועוד, כאשר הם מגיעים למקומות נופש ואירוח הם כביכול עוצמים את עיניהם, מתעלמים מבעיות אמיתיות, הגובלות בחילול שבת ממש, אינם רואים כלום ואינם רוצים לדעת מאומה. יהודים אשר בשגרת חייהם יחמירו על עצמם שלא לעלות במעליות שבת מהודרות, שאין בהן כל חשש, נראים נוסעים - מחוסר ברירה כביכול - במעליות המכונות משום מה 'מעליות שבת', שהעלייה והירידה בהן כרוכה באין ספור שאלות הלכתיות של ממש. בדרך דומה הם מעלימים עין מעוד שורה של נושאים הלכתיים חמורים, כמו עירובין, מזוזות, מקוואות, ספרי-תורה, כאשר לפתע הם יודעים להסתמך על כל מיני סברות מקילות וגיבוב של היתרים שונים שלא תמיד יש להם בסיס הלכתי.

איננו מדברים חלילה על היתרים מפורשים בהלכה ליוצאים לדרך או לעוברי דרכים, כמו למשל תחילת זמן קריאת-שמע של שחרית מעלות-השחר למי שמשכים לצאת לדרך באופן שלא יוכל לעמוד ולכוון בשלושת הפסוקים הראשונים, כמו שנפסק בשולחן-ערוך (או"ח, סי' נח ס"ג), או צורת תפילת שמונה-עשרה למי שרוכב על החמור או יושב בספינה או בעגלה (שו"ע שם, סי' צד סעיפים ד-ה), וכן סדר התפילה בקצרה למי שמהלך בדרך ואינו יכול להתפלל בכוונה תפילה ארוכה (שם, סי' קי סעיפים א וג)¹. כל אלו הם גופי תורה והלכות פסוקות, שהנהוג לפיהן עושה כדת וכדין.

כוונתנו היא לכל אותם נושאים הלכתיים, כמו שבת, כשרות ועוד, אשר לגביהם לא מצינו שום קולות מיוחדות ליוצאים לדרך או לעוברי דרכים, וכל דיניהם והלכותיהם, על כל פרטיהם ודקדוקיהם, תקפים בנכר מחוץ לבית בדיוק כמו בבית פנימה.

מאיך גיסא, ישנם יהודים מזן הפוך דווקא, אשר בשגרת היום-יום אינם מצטיינים במיוחד, בלשון המעטה, בדקדוק הלכה, וגם עבודת השם יומיומית איננה בדיוק ה'צד החזק' שלהם. אך בהגיעם למקום בלתי מוכר, כשהם נפגשים עם

1. ומצינו עוד בדברי הרמ"א (יו"ד, סי' סט ס"ו) דלכבוד אורחים או לצורך שבת אפשר לסמוך לכתחילה על המלחת בשר במשך שיעור זמן של שלישיית שעה בקירוב (דהיינו שמונה עשרה דקות), ובחכ"א (כלל ל ס"ט) כתב דאפשר דה"ה גם כשהוא על הדרך ואין ממתנים עליו. ועי' בגליון מהרש"א (שם) שהביא לדברי החכ"א בסתמא, דכשהוא בדרך ואין ממתנים עליו דינו כמו לכבוד אורחים ושבת.

אספקלריה

באספקלריית השעה

המשך מעמוד קודם

לאור הרמזים שהזכרנו לעיל, על מסעותיו של אדם במשך ימי חייו מחוץ לביתו, ניתן אולי לפרש כן בדרך רמז גם בפסוקים אלו, הרומזים על יציאתו של אדם למסע מביתו וממקומו החוצה - "את מוצאיהם למסעיהם", ועל דרכו חזרה ממסעותיו הביתה - "ואלה מסעיהם למוצאיהם", אשר הצד השווה לכולם הוא שעליהם להיות על-פי ד', בדרך התורה, כרצון ד' יתברך, הן בבית והן מחוצה לו, הן בצאתו והן בבואו, ללא כל שינוי.

בספרי דרוש, חסידות ומוסר, הוסיפו לדרוש את שמות המסעות וללמוד מהם אורחות חיים ותוכחת מוסר. לענייננו ניתן לפרש בדרך רמז את הפסוקים (שם, כג-כו): "ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר, ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה, ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות, ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת". על יהודי להשתדל תמיד להסתופף ב'קהלתה', בתוך מסגרת קהילתית, במקהלות עמך בית ישראל, שם מזומנים לו תדיר מקומות תורה ותפילה מסודרים, מערכת מושלמת של חיי הלכה, מקוואות, עירובין ואספקה סדירה של מזון כשר למהדרין, לצד רבנים ומורי הוראה להתיעצות ופסיקה בכל השאלות העולות על הפרק. כאשר הוא נוסע מן הקהילה עליו להשתדל לחנות, או לפחות להיות מחובר, 'בהר שפר', להחזיק בעץ החיים, מבלי להתנתק ולו לרגע קט ממקורות התורה ומעיינות ההלכה, עם מקור סמכות עוצמתי, כצור חלמיש וכהר שפר, של הכרעות ברורות לכל ספק שעלול להתעורר, להודיעו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, כי אם יעזוב מקום שכזה, מלחנות בו או מלהיות מחובר אליו, עליו להיות שרוי 'בחרדה' מתמדת, על כל צעד ושעל, שמא ישל ויפול חלילה לתוך מהמורה. הדרך היחידה להינצל מחרדה זו היא לעזוב את המקום, לנסוע משם ולחזור לחנות 'במקהלות', לשוב לתוך תשתית קהילתית מסודרת, כי אם ייסע ויתרחק משם הוא עלול מהר מאד למצוא את עצמו חונה 'בתחת', בהידרדרות מסוכנת, עד כדי נפילה לתוך שאול תחתית חלילה.

נוסף על כל האמור לעיל, חשוב גם לזכור ולהזכיר, כי בעוד שלצערנו יש שרואים בתקופה זו, שבה הכל יוצאים לטייל ולהינפש, כתקופה של פורקן מעול ושחרור מהכבלים

הסתר דבר" וכו'. וגם בס' מי-השילוח (שם) כתב: "כי בהמ"ב מסעות נכללו כל הנסיונות וההתנשאות ששיג כל נפש מישראל" וכו'.

4. ראה מה שפירשו בס' תולדות-יעקב-יוסף (פר' מסעי) והחת"ס (תורת-משה, שם) ובס' אגרא-דכלה' (שם) ובס' מאור-ושמש' (שם), כ"א לפי דרכו, את הפסוקים (שם טו-יז): "ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני, ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברות התאוה, ויסעו מקברות התאוה ויחנו בחצרות", ומה שפ' ב'אגרא-דכלה' (שם) גם את הפסוק (שם, כט): "ויסעו ממתקה ויחנו בחשמונה". וראה גם מש"כ בס' 'קדושת-לוי' (שם) לפרש החניות בחרדה, במתקה ובהר שפר.

הקדוש (מסכת תענית, דרוש מטות מסעי): "ועיין עוד בצרור המור בענין מסעות, איך הקב"ה מונה כל המקומות שהיו ישראל מטולטלים עד בואם לארץ-ישראל, כך מונה עתה בגלות כל הנדנודים וטלטולים, והכל יעלה לחשבון בשוב ה' את שיבת ציון, על-כן הוזכר מיד אחר המסעות חלוקת ארץ-ישראל, ואז יקויים ולא נפקד ממנו איש כי אתם בית ישראל תלוקטו אחד אחד" וכו'.

עוד נתבאר כי גם כל מסעותיו של אדם בעולם-הזה רמוזות בפסוקים אלו, וכפי שכתב השל"ה הקדוש (שם, לעיל מיניה): "ועל

ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל ויבלחט"א בנו ממשין דרכו הגרא"מ שליט"א בדיון הלכתי עם מו"ח הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל

מסעות הללו רומזים המסעות בפרשה, כי דרך-כלל יש רמז בפרשיות הללו מטות ומסעי על ענין הנשמה, ברוך אתה בצאתך וברוך אתה [בבואך], דהיינו מוצא הנשמה ממקורה והלך ונסוע עד שובה למקומה הראשון, וזהו מוצאיהם למסעיהם על פי ה', כי היא חלק ה', ואלה מסעיהם למוצאיהם, דהיינו חוזרת למקומה" וכו'. וכן מובא בשם הבעל-שם-טוב הקדוש (דגל-מחנה-אפרים, ר"פ מסעי): "כי כל המסעות היו מ"ב, והם אצל כל אדם מיום היוולדו עד שובו אל עולמו"³.

(פר' וישב, עה"פ "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן") כי הפסוק "וישב יעקב ב'ארץ מגורי אביו" רומז בראשי התיבות על ארבעת הגלויות, יון, בבל, מדי, אדום, בסוד ר"ת של הפסוק "אלה מסעי בני ישראל". ואולי אפשר להוסיף לפי דרכם, כי גם גלויות מצרים ושמעאל רמוזות אף הן בראשי התיבות הללו.

3. ובהמשך דבריו כתב הדגמח"א (שם): "והוא שאמר הכתוב אלה מסעי בני ישראל, וכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', פי' משה כתב בתורה המסעות איך הם עומדים ברומו של עולם מתחילת יציאת האדם מרחם אמו עד בואו לארץ החיים העליונה, כדי שידע האדם הדרך ילך בה ע"פ ה'". וראה עוד מש"כ בס' 'אוהב-ישראל' להה"ק מאפטא (פר' מסעי): "ויכולני לפרש כל המ"ב מסעות ע"פ דרכינו הנ"ל, והמה שייכים בכל אדם ובכל זמן בכל פרטותיהם, אמנם סמכתי על המשכיל שיבין מעצמו, תן לחכם ויחכם עוד, וכבוד אלקים

לבנות), אמרו ליה: הי דזגתא אוכמתי והי דזגתא חיוורתא (- שאלו אותו: האם הוא יודע להכיר ולזהות את איזו מן הביצים הטילה תרנגולת שחורה ואת איזו הטילה תרנגולת לבנה?), אייתי להו איהו תרי גביני (- בתשובה לשאלתם, הציג בפניהם רבי יהושע בן חנניה שני חריצי גבינת עיזים), אמר להו: הי דעיזא אוכמתי והי דעיזא חיוורתא (- שאל אותם: האם אתם יודעים להכיר ולזהות איזו מן הגבינות גובנה מחלבה של עז שחורה ואיזו מחלבה של עז לבנה?).

על כך מפרש המהרש"א, כי ביצה מסמלת תקופה של עשרים ואחד יום, כפי שמובא בגמרא (שם ה): "תרנגולת לעשרים ואחד יום", כלומר, שמתחילת יצירתה של הביצה עד להשלמתה והטלתה היא שווה במצי תרנגולת במשך עשרים ואחד יום. זקני חכמי אתונה התכוונו בשאלתם לרמז כי עם ישראל יש לו שתי תקופות בנות עשרים ואחד יום, האחת היא תקופה 'לבנה' של ימי סליחה ושמחה, שתחילתם בראש-השנה וסיומם ביום הושענא-רבה, והשנייה היא תקופה 'שחורה' כביכול, של ימי פורענות, בימי בין המצרים, שמשבעה-עשר בתמוז ועד לתשעה-באב⁶. בהצגת שתי הביצים, אשר אחת הוטלה על-ידי תרנגולת שחורה והשנייה על-ידי תרנגולת לבנה, ושתייהן נראות דומות זו לזו, מבלי שתהיה אפשרות להבחין ולהכיר ביניהן, התכוונו לרמז כי 'מקרה אחד יקרה את כולן', וכשם שלא ניתן לזהות את מקורן של הביצים, כך לא ניתן לו לעם ישראל להתפאר ולסמוך על התקופה ה'לבנה' של עשרים ואחד יום, שהרי כנגדה יש לו תקופה 'שחורה' מקבילה של ימי בין המצרים. בתשובה לכך, הוציא מיד רבי יהושע בן חנניה שני חריצי גבינת עיזים והציגם בפניהם, באומרו להם כי גבינה אחת היא מחלבה של עז שחורה והשנייה משל עז לבנה, אך עתה הן שתייהן לבנות, עד שלא ניתן להכיר את מקורה של כל אחת מהן. בכך רמז להם על שני שעירי (-עיזי) יום-הכיפורים, האחד להשם והשני לעזאזל, אשר לכאורה השעיר להשם הוא שעיר 'לבן', שמכניסים את דמו לפני ולפנים לבית קדשי-הקדשים, להזות ממנו בין הבדים, ולאחר מכן על פרוכת ההיכל ועל מזבח הזהב, לכפרת ישראל, והוא עולה לקרבן אישים לריח ניחוח לה⁷, ולעומתו השעיר המשתלח לעזאזל הוא לכאורה שעיר 'שחור', שנושא עליו את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל

היומימיים, ובמקרה הטוב יותר, כתקופת ביניים של הפוגה, התרווחות ואגירת כוחות לקראת חודש אלול והימים הנוראים הבאים עלינו לטובה, הרי שלאמתו של דבר הימים הללו בעצמם הם כבר חלק ממערכת הימים הנוראים ומעיצומם של ימי ההכנה לימי הדין והתשובה.

כבר רמזו דורשי רשומות, כי ראשי התיבות של חודש 'תמוז' הם ז'מני ת'שובה מ'משמשים ו'באים, ולכן - ז'ריזים מ'קדימים ו'עושים ת'שובה⁵. אחריו מיד מגיע חודש 'אב', שראשי התיבות שלו הם ב'א א'לול.

הגאון הקדוש המגיד מקאז'ניץ (בספרו 'עבודת ישראל', לט"ו באב; ועד"ז מובא בס' 'דברי-שמואל' מהגה"ק מניקלשבורג, פר' קרח, מדברי תורתו ודרשותיו שנכתבו ע"י תלמידיו, והיו טמונים וספונים באוצרותיו של המגיד מקאז'ניץ) מביא מה ששמע בעצמו מפיו של הגאון הקדוש רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג, שפירש בדרך רמז את הכתוב (איוב לא, א): "ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה", על יסוד המבואר בכתבי האריז"ל (ראה: בס' 'משנת-חסידיים', מסכת תמוז אב, פ"א א, ופ"ב א) כי חודשי תמוז ואב הם כנגד שני העינים, שהם בבחינת 'עיינין דמטרוניתא'. וכך הוא מצטט משמו: "כי מדרך העולם להתבונן ולשוב אל ה' בחודש אלול המוכן לתשובה, אבל מי שמשכיל ועיניו פקוחות הוא עובד ה' יתברך כל השנה, ושומר את עצמו אפילו בחודש תמוז ואב שלא ליפול ממדרגתו, וכורת ברית עם ה', ואז ממילא אין לו להתבונן יותר בחודש אלול, כי הוא מוכן ומזומן לעבודת ה' מקדם... וזה רמז הכתוב ברית כרתי לעיני, פי' שאני כורת ברית לעיני, הם החדשים שנקראו עיינין... לכן מה אתבונן על בתולה, שהוא אלול במזל בתולה, כי אני מוכן לעבודת ה' מלפנים".

גם ימי בין המצרים, ימי האבלות על חורבן בית קדשנו ותפארתנו, הם כבר מכלל ימי התשובה.

כך עולה מפירושו הנפלא של המהרש"א (בכוות ה:), על אריכות הסיפור המובא בגמרא (שם), אודות הויכוחים שהיו בין התנא רבי יהושע בן חנניה לבין זקני חכמי אתונה של אותם הימים, אותם הוא מפרש לפי דרכו כויכוחים רעיוניים עמוקים בדברים העומדים ברומו של עולם.

במהלך הסיפור מספרת הגמרא: "אייתו ליה תרי ביעי (- הציגו זקני חכמי אתונה בפניו של רבי יהושע בן חנניה שתי ביצים

6. והוסיף המהרש"א לציין להא דאיתא התם בגמ': "ת"ר תרנגולת לעשרים ואחד יום, וכנגדה באילן לוז", ומובא שם בתוס' (ד"ה תרנגולת) כי לוז היינו שקדים, וכמו שתרגם בתרגום ירושלמי על הכתוב (ירמיה א, יא): "ויהי דבר ה' אלי לאמר מה אתה רואה ירמיהו ואומר מקל שקד אני רואה", כי "מקל שקד" היינו "חוטרא דלוזא", וכבר אחז"ל (ירושלמי תענית, פ"ד ה"ה): "א"ר אבונה סימנא מקל שקד אני רואה, מה הלז הזה משהוא מוציא את ניצו ועד שהוא גומר את פירותיו כ"א יום כך מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב הבית כ"א יום".

5. וגדולה מזו מצינו שהביאו (אוהב ישראל, לקוטים, סו"פ מטות, מנכדו, ששמע מא' ששמע מזקנו) בשם הרה"ק מאפטא: "כ' סיון הוא התחלה על יוה"פ, אם מקיים יום הזה כראוי אזי יוכל לקיים יוה"כ"פ כראוי ונכון, וסימנך כי יד על כ"ס י"ה, ר"ת כ' סיון, י"ה ר"ת יום הכיפורים". ומצאתי קצת סמך לזה, ממה שראיתי מביאים מלשונו של ר"ת שגזר בימיו על תענית כ' בסיון, מחמת הגזירות הקשות שהיו בתקופה זו המכונה 'מסעי הצלב', וכתב לחומרת התענית: "גדול יהיה הצום הזה מצום גדליה, כי יום כיפורים הוא".

אספקלריה

באספקלריית השעה

המשך מעמוד קודם

שנעשית מצוותו, שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג לבינו". את זאת מסמלים שני חריצי הגבינה, אשר למרות שהאחד מקורו בעז שחורה והשני בעז לבנה, התוצאה הסופית היא גבינה לבנה שווה.

זו היתה תשובתו הניצחת של רבי יהושע בן חנניה לזקני חכמי אתונה, כשם שהן עז שחורה והן עז לבנה מניבות שתיהן גבינה לבנה, שהנמשל להן הם שני שעירי יום-הכיפורים, ה'שחור' ו'הלבן', אשר מלבינים יחדיו את עוונותיהם של ישראל, כך הן תרנגולת שחורה והן תרנגולת לבנה מטילות שתיהן ביצים לבנות, ללמדנו שהן התקופה ה'שחורה' כביכול של ימי בין המצרים והן התקופה ה'לבנה' של הימים הנוראים וחג הסוכות מניבים לנו תוצאה שווה, של כפרה וליבון עוונות⁸, כי הצרות והפורעניות מכפרות על עם ישראל באותה מידה של ימי הסליחה והכפרה של חודש תשרי.

סמך לדבר ניתן למצוא בדברי התוס' (מגילה לא: ד"ה ראש) לגבי סדר ההפטורות: "לפי שאנו נוהגין על-פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא (- שלוש הפטרות של פורעניות) קודם תשעה-באב, ואלו הן: דברי ירמיה, שמעו דבר ה', חזון ישעיהו, ובתור תשעה-באב שב דנחמתא (- שבע הפטרות של נחמות), ותרת דתיובתא (- ושתי הפטרות של תשובה), ואלו הן: נחמו נחמו, ותאמר ציון, עניה סוערה לבדה, אנכי אנכי, רני עקרה, קומי אורי, שוש אשיש, דרשו, שובה". אשר מדבריהם נראה כי הכל הוא סדר של המשך ורצף אחד, החל מימי בין המצרים וכלה בימי התשובה, שמתחילת ימי בין המצרים מפסיקים להפטיר בעניי פרשת השבוע, ועוברים לסדרה של שתיים-עשרה הפטרות,

8 ועי' במג"ע (פר' בלק, עה"פ "ויאמר מואב אל מדין" וגו', בתו"ד) שרמז בפ' הכתוב (קהלת ז, יד): "גם את זה לעומת זה עשה האלקים", כי א"ת ר"ת ת'מוז א'ב, וגם ר"ת א'לול ת'שרי, וא"ת זה לעומת זה עשה האלקים, כי הגויים יש להם את ב' חודשי תמוז ואב, שעליהם אמר הכתוב (אסתר ג, טו): "הרצים יצאו דחופים בדבר המלך... והעיר שושן נבוכה", ולעומתם עם ישראל יש לו את שני חודשי אלול ותשרי, שעליהם נאמר (שם ה, יד-טו): "הרצים רוכבי הרכש האחשתרנים יצאו מבוהלים ודחופים בדבר המלך... והעיר שושן צהלה ושמחה". אכן גם לפי דרכו יש מקום לכאורה לפי המהרש"א, שבסופו של דבר אכן התוצאה של כולם שווה, בכפרה וליבון עוונותיהם של ישראל.

וראה עוד בס' אמרי פנחס (הנדמ"ח, בין המצרים, אות שנח), שהובא שם בשם הרה"ק רבי פינחס מקאריץ, כי כ"ב הימים של קטנות שמי"ז בתמוז עד אחר ת"ב הם נגד כ"ב ימי הגדלות שמר"ה עד שמח"ת. והוסיף עוד, כי ביום שמח"ת אומרים "אתה הראית" ובשבת נחמו שלאחר ת"ב קוראים בפרשת השבוע "אתה הראית" (ויש להוסיף ולהעיר ע"ז, דגם ביום ת"ב עצמו בשחרית קוראים בקריאת היום "אתה הראית"), להורות כי בין בימי הרעה בין בימי הטובה "ה' הוא האלקים". ואולי גם זה בכלל "א"ת זה לעומת זה", שאת הכל, הן חודשי תמוז ואב והן חודשי אלול ותשרי, "עשה האלקים".

חטאתם אל ארץ גזירה. אך האמת היא כי התוצאה של שניהם היא שווה, ששניהם גם יחד מלבינים עוונותיהם של ישראל⁷, וכמו שאמרו חז"ל (יומא סז): "אמר רבי נחום בר פפא משום רבי אלעזר הקפרי: בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבחוץ, וכיון שהגיע שיער למדבר היה מלבין, וידעו

7. כאן המקום לציין את הפי' הנפלא (שיסודו בדברי האלשיך הק', פר' אחרי, טז, ה, בסו"ד; ומטו הכי גם משמו של בעל ה'שבט-מוסר'; וכן כיוון לזה מדעתו ה'בני-יששכר', מאמרי חודש תשרי מ"ו אות יב) על הכתוב (ויקרא טז, ז): "ולקח את שני השעירים והעמיד אותם לפני ה' פתח אהל מועד", על יסוד דברי חז"ל (במדב"ר פר' כג, ט) לגבי פרו של אליהו בהר הכרמל: "שבשעה שאמר אליהו לעובדי הבעל בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה כי אתם הרבים... מה עשה אליהו, אמר להם בחרו שני פרים תאומים מאם אחת הגדלים על מרעה אחד והטילו עליהם גורלות אחד לשם ואחד לשם הבעל ובחרו להם הפר האחד, ופרו של אליהו מיד נמשך אחריו, והפר שעלה לשם הבעל נתקבצו כל נביאי הבעל ונביאי האשרה ולא יכלו לזוז את רגלו, עד שפתח אליהו וא"ל לך עמהם, השיב הפר וא"ל לעיני כל העם אני וחברי יצאנו מבטן אחת מפרה אחת וגדלנו במרעה אחד והוא עלה בחלקו של מקום ושמו של הקב"ה מתקדש עליו ואני עליתי בחלק הבעל להכעיס את בוראי, א"ל אליהו פר פר אל תירא לך עמהם ואל ימצאו עליה, שכשם ששמו של הקב"ה מתקדש על אותו שעמי כך מתקדש עליך" וכו'.

תופעה מעין זו היתה מתרחשת מידי שנה בשנה בבית הבחירה ביום-הכיפורים, כאשר הובאו שני שעירי העיזים, שהיו שווים ודומים זה לזה, כמו ששינינו (יומא סב): "שני שעירי יוהכ"פ מצוותן שיהיו שניהן שווין במראה ובקומה ובדמים ובלקחתן כאחד". השעיר שהיה עומד להשתלח לעזאזל היה כביכול מתרעם על גורלו, שבעוד שחבירו הדומה לו זכה לעלות לקרבן אשה לה' הרי שעליו הוטל לשאת על ראשו את כל עוונות בני ישראל ולהישלח לארץ גזירה, שם ידחפוהו לאחוריו ויתגלגל וירד עד שיעשה אברים אברים, על הכבוד הגדול כביכול שנפל בחלקו של השעיר לעזאזל אנו למדים ממה ששינינו (שם סו): "וכבש עשו לו מפני הבבליים שהיו מתלשים בשערו ואומרים לו טול וצא טול וצא". בשל כך אמר הכתוב "ולקח את שני השעירים", שהוא מתפרש כלקחה בדברי פיוסים וניחומים, ע"ד שפירש"י (במדבר טז, א): "ד"א ויקח קורח, משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים, כמו שנאמר קח את אהרן, קחו עמכם דברים", וכן פירש"י (שם כ, כה): "קח את אהרן, בדברים של ניחומים" וכו'. שכו היה על הכהן-הגדול לפייס כביכול את השעיר לעזאזל בדברי ניחומים, כפי שפייס אליהו הנביא בהר הכרמל את פרם של עובדי הבעל, והיה עליו לומר לו לשעיר לעזאזל שכשם שכפרת בני ישראל תלויה בשעיר אשר עלה עליו הגורל להשם כך תלויה כפרתם באותה בדיוק גם בשעיר לעזאזל, ושניהם יחדיו מלבינים עוונותיהם של ישראל.

כך מתפרש גם הכתוב בהמשך (ויקרא שם, י): "והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדברה", שגם זה מכלל דברי הפיוס, שבעצם תפקידו אף הוא לעמוד "לפני ה'", ולפעול ביחד עם השעיר להשם את פעולת הכפרה, "לכפר עליו", למרות שהוא משתלח לעזאזל המדברה.

לאור זאת רמזו דורשי רשומות את הכתוב (דברים כט, ט-ז):
 "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם... מחוטב עציך עד שואב מימך", שהימים הקדושים בהם נצבים הכל לפני ה'¹¹
 מתחילים מ"חוטב עציך", שרומז על יום חמשה-עשר באב, אשר עליו אמרו חז"ל (תענית לא): "דתניא רבי אלעזר הגדול אומר: מחמשה-עשר באב ואילך תשש כוחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה" וכו', ונמשכים "עד שואב מימך", שרומז על יום הושענא-רבה, היום האחרון לימי חג הסוכות שבהם מנסכים מים על-גבי המזבח¹².

ועוד פירשו (פנים-יפות, פר' אחרי, עה"פ "ביד עתי"; ועד"ז בס' אור-המאיר, דרוש לר"ה, בשם המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע) על-פי-זה את הכתוב (קהלת יב, א-ב): "וזכור את בוראך בימי בחורותיך... עד אשר לא תחשך השמש" וגו', כי התחלת ימי התשובה היא כבר ביום חמשה-עשר באב, שבו תשש כוחה של חמה, המרומז במילים "תחשך השמש" - תחשך אותיות 'תש-כח' של השמש.

וגם רמזו בזה ('אגרא-דכלה', פר' דברים; 'ישמח ישראל', פר' בלק) את מה שאמרו חז"ל (ברכות סא): "אחורי ארי ולא אחורי אשה", כי על יהודי לשוב בתשובה ולהיות כבר מוכן לימי הדין מיד לאחר חודש אב, שמזלו אריה, ולא להמתין עד לאחר חודש אלול, שמזלו בתולה.

כשנותנים על לב וזוכרים כל זאת גם בתקופת הקיט והנופש יודעים אכן להתנהג בהתאם, לפי כל דקדוקי ההלכה, מבלי להתפשר בכלום ומבלי לזלזל בשום הנהגה טובה שנוהגים בה בבית, כי "כאשר יחנו כן יסעו".

על-מנת לסייע בכך, אנו מפרסמים בעלון זה, במדור 'על משמר ההלכה', הוראות הלכתיות ועצות פרקטיות לימי הנופש, שיאפשרו לכל אחד לזהות ולהכיר את השאלות הניצבות בפניו, בנושאי שבת, כשרות ועוד, ואת הדרכים להתמודד עמן כדת וכדין.

"זקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו".

11. 11. וכידוע שבספח"ק דרשו פסוקים אלו של "אתם נצבים היום" על ר"ה, יום הדין, שבו כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, על יסוד משאחז"ל (זוה"ק פר' בא, לב:): "ויהי היום, דא ר"ה, דקוב"ה קאים למידן עלמא", וכן אחז"ל (שם פר' פינחס רלא): "ובכל אתר ויהי היום דא ר"ה"

12. וביום זה הוא עיקר תוקפה של מצות ניסוך המים, שטעמה הוא משום שבחג נידונין על המים, כדתנן במתני' (ר"ה טז), וכמשאחז"ל (שם): "ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג, אמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו להם גשמי שנה", ועיקר תוקף הדין על המים הוא ביום הוש"ר, כמבואר בדברי הטור (או"ח, סי' תרסד): "לפי שבחג נידונין על המים, והכל הולך אחר החיתום".

שלוש של פורענויות בימי בין המצרים, שבע של נחמות מלאחר תשעה-באב עד ראש-השנה, ושתי הפטרות של תשובה בעשרת-ימי-תשובה.

ימי תקופת הנחמה שלאחר תשעה-באב הם בוודאי חלק ממערכת ימי התשובה והרחמים, שכן החל מיום חמשה-עשר באב מתחיל כבר להתנוצץ אור הימים הנוראים, כפי שכבר נראה קצת ממה ששינונו במשנה (שלהי תענית): "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה-עשר באב וכיום-הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין... ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים" וכו', שהשוו שם את יום חמשה-עשר באב ליום-הכיפורים⁹.

וכבר מובא בדברי הפוסקים (עי' במט"א, סי' תקפא ס"ב) כי יש אנשי מעשה שנוהגים להתענות בימי התשובה, שמראש-חודש אלול עד ליו-הכיפורים, במשך ארבעים יום, ולפי שבשבתות וראש-חודש וראש-השנה לא מתענים, לכן נוהגים להתחיל להתענות מיום חמשה-עשר באב, כדי להשלים למספר ארבעים יום¹⁰.

9. ויש לציין, דכשם דאמרין בגמ' (תענית ל:): שמעלתו של יוהכ"פ הוא "משום דאית ביה סליחה ומחילה", כך נתבאר בפיה"מ להרמב"ם (שלהי תענית) לגבי יום ט"ו באב שכלו בו מתי מדבר: "לפי שבו נסתלקה המגפה ממתי מדבר בשנת הארבעים, כי המוות היה הרבה בכל ט' באב, ובשנה האחרונה נסתלקה, והמתינו עד חצי החודש, ואז בטחו בנפשם והאמינו בעצמם והרגישו בו רצון הבורא והשבת אפו וסילוק חמתו מהם, ולפיכך עשו אותו משם והלאה יום משתה וששון". ועי' בחי' מרן רי"ז הלוי עה"ת (ר"פ שלח) שהביא מקור לדברי הרמב"ם מדברי חז"ל (בסוף הברייתא די"ג מידות שבריש תו"כ) דכשישוב אפי יבואו אל מנוחתו.

וכבר הארכנו בקונ' "אלה מועדי" (בעניני פסח שני, בין המצרים וט"ו באב, סי' ו) לבאר בהרחבה רבה, כי יוהכ"פ הוא יום סליחה ומחילה על חטא העגל, שממנו שורש כל הצרות והפורענויות שאירעו את אבותינו ב"ז בתמוז, ואילו יום ט"ו באב הוא יום סליחה ומחילה על חטא המרגלים, שממנו שורש כל הצרות והפורענויות שאירעו את אבותינו בת"ב, ואכמ"ל בזה.

וראה בס' בני-יששכר (מאמרי חדשי תמוז-אב, מ"ד אות ד, בתו"ד במוסגר) שפי' שהמחולות של בנות ירושלים בט"ו באב וביוהכ"פ הן גם מלשון 'מחילה'. והר"ז ע"ד שהביא הוא בעצמו (מאמרי חודש אלול, מ"א אות ה) מה ששמע מש"ב הרה"ק רבי אלעזר מליז'ענסק, שפי' בכתוב ירמיה לא, יב): "אז תשמח בתולה במחול", שהוא רומז לשמחת חודש אלול, שמזלו מזל בתולה, כשימחול השי"ת עוונותיהם של ישראל.

10. ועוד כתב (מט"א שם ס"ט) כי נוהגים שהחל מר"ח אלול כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מברכו בתחילתו או בסופו בברכת כתיבה וחתימה טובה. אמנם הגה"ק בעל המנח"א ממנוקאטש מביא (בספרו 'שער-יששכר', מאמר יום תבר מגל, אות ב) שהמנהג הוא שמיום ט"ו באב ואילך מברכים זא"ז בברכת כתיבה וחתימה טובה, ורמז לזה כי מנין 'חמשה עשר באב' עולה בגימטריה במכוון כמנין 'כתיבה וחתימה טובה', הושבנא דדין כחושבנא דדין.

מכון מדעי טכנולוגי להלכה

Fax. 02-6420949 .פקס | Tel. 02-6424880 ,02-6423230 ,02-6416505 .טל | 16121 .ת.ד. 9646501 ירושלים | בית וגן ירושלים
machon.halacha@gmail.com | www.machonhalacha.co.il

על פלגי מים הזמנת כבוד

לערב עיון לרבנים ומורי הוראה

ערב עיון לרבנים ומורי הוראה בשאלות אקטואליות המתחדשות חדשים לבקרים,
יתקיים אי"ה ביום שני, ד' לחודש מנחם-אב תשע"ט בשעה 8:00 בערב
בביהמ"ד שבבית המכון המדעי טכנולוגי להלכה, רח' הפסגה 1, בית וגן, ירושלים

נושאי הערב:

שימוש בסנני מים בשבת

הרב הגאון רבי יעקב לוריא שליט"א מרבני המכון - דברי פתיחה

הגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א רב ודומ"צ דחסידי צאנז בביתר עילית

הגאון רבי אופיר יצחק מלכה שליט"א ראש בית ההוראה "הלכה למעשה"

משאבות מים בבנינים גבוהים

הרה"ג רבי יוסף הילדסהיימר שליט"א מרבני המכון

מהנדס המכון הר"ר דוד אברהמס הי"ו

תפילת ערבית בשעה 8:00 בדיוק

אספקלריה

מבעד לאספקלריה

מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו

ויוסף הוא המשביר

הראשל"צ שליט"א מסייר בתערוכת המכון

האב-טיפוס של המערכת לפתרון בעיית בישולי נכרים במטבחים ציבוריים מוצג בפני הראשל"צ שליט"א

בסיור בתערוכת המכון

המשך בעמוד הבא

ביקור ייחודי ממושך, רב רושם, ערך הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א, בין כותלי המכון המדעי טכנולוגי להלכה.

את פני האורח הדגול, הגאון הראשל"צ שליט"א, קיבל ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, יחד עם כל צוות רבני ומהנדסי המכון, אשר לבקשתו סיירו עמו במשך שעה ארוכה בתערוכת המכון והציגו בפניו חלק מפיתוחי המכון, בליווי הסברים טכניים והלכתיים מפורטים. הראשל"צ הגר"י יוסף שליט"א שאל והעיר, כדרכה של תורה, וקיבל תשובות מלאות לכל שאלותיו, לשביעות רצונו המלאה.

תשומת לב מיוחדת הקדיש כב' הראשל"צ שליט"א לפיתוח המהפכני שהוצג בפניו, לפתרון בעיית בישולי נכרים במטבחים ציבוריים. מדובר במערכת חדשנית ומתוחכמת מאד של הפעלה מרחוק, אשר חוסמת כל אפשרות, ולו רחוקה ביותר, של הפעלת התנורים או מערכות הבישול והאפייה האחרות ע"י עובדי המטבח עצמם, ומאלצת אותם לשדר אות קריאה למשגיח הכשרות האחראי על המקום, שרק הוא יכול להפעיל את התנורים ומערכות הבישול והאפייה מכל מקום בו הוא נמצא.

הגאון הראשון לציון שליט"א גילה, כאמור, עניין רב באב-טיפוס של פיתוח חדשני זה, אשר עשוי לפתור את הבעיה החמורה והכאובה מאד של בישולי נכרים במסעדות, מלונות ובתי הארחה, ובכל המטבחים הגדולים הקיימים במוסדות ציבוריים שונים, כאשר פתרון מושלם זה אמור לתת

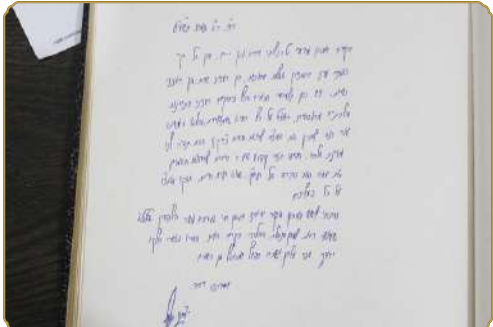
מענה מהודר בתכלית ההידור גם לבני עדות המזרח, ההולכים לאור פסקי מרן ה'בית-יוסף', המחמיר כידוע יותר בדיני בישולי נכרים. הראשל"צ שליט"א הבטיח לעשות הכל על-מנת לקדם את פיתוח הרעיון והשלמתו הסופית, כדי שניתן יהיה בהקדם האפשרי להטמיע אותו בכל המטבחים הציבוריים.

בדברי הברכה שהשמיע ראש המכון, הגרא"מ הלפרין שליט"א, לכבודו של האורח הדגול, ובדברי הסיכום שהשמיע הגאון הראשל"צ שליט"א עם סיום הביקור, עלתה שוב ושוב המסכת הענפה של הקשרים ההלכתיים ההדוקים, לצד יחסי ההערכה ההדדיים, ששררו בין מרן הראשל"צ הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל לבין הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, שעמד בראש המכון והתווה את דרכו במשך למעלה מיובל שנים.

מבנד לאספקלריה אספקלריה

המשך מעמוד קודם

הדברים שכתב הראשל"צ שליט"א בספר האורחים של המכון

מרון הגר"ע יוסף זצ"ל היה מעורה מאד, כמו כל גדולי פוסקי הדור האחרון, בכל הנעשה בין כותלי המכון. במשך השנים הגיע מספר פעמים לביקורים במכון, והשתתף אישית לא אחת באירועים שנערכו מטעמו, זאת בנוסף לעשרות רבות של מכתבי תמיכה, המלצות, הסכמות ואישורים הלכתיים, שיצאו מתחת ידו, בנוגע לפעילות המכון רבת ההיקף והפיתוחים החדשים הרבים, שפותחו על-ידו במהלך השנים, לשימוש במישור הציבורי והפרטי גם יחד.

עם תום הביקור כתב הראשל"צ הגר"י יוסף שליט"א בספר האורחים של המכון את השורות הבאות: "ביקרתי במכון מדעי טכנולוגי בבית וגן י-ם, והן כל יקר ראתה עיני, בפתרון שאלות סבוכות, הן בעניני שבת, הן בעניני כשרות, ויש כאן תלמיד-י- חכמים שכל עיסוקם בעניני פתרונות הלכתיים מבוססים, כמעט על כל בעיא שמתעוררת, והלואי וימשיכו עוד בזה להכין את המצב לביאת משיח צדקנו, שאז תהיה לנו מדינת הלכה, ויהיה בזה קידוש שם ה' ברבים להראות העמים את יופיה ואת הדרה של תורה"ק, שהיא תורת חיים, חזקו ואמצו על פעליכם. וברכתי לראש המכון היקר ידידנו הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א שעושה רבות למען הנחלת ההלכה בקרב העם. אשריו ואשרי חלקו, יבורך מפי עליון, ושכרו כפול ומכופל מן השמים".

משמיעים קול

במסגרת ההתקדמות לקראת בניית אב-טיפוס ראשוני של מערכת אקוסטית פניאומאטית מהפכנית, להגברת קול ללא שום אלמנט חשמלי אלקטרוני, נפגשו רבני המכון, הרה"ג ר' יעקב לוריא שליט"א והרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר שליט"א, עם מומחי האקוסטיקה של מפעל 'דינמיקה דיזיין בע"מ' בכפר ויתקין, שהבטיחו את מלוא עזרתם המקצועית לקידום הרעיון החדשני.

בהמשך הגיע למכון מר שרון ארליך, מהנדס אקוסטיקה בכיר מטעמם, שנועד לפגישה ארוכה וממושכת עם צוות מורחב של רבני המכון, הרבנים הגאונים רבי שמעון שטרן, רבי יעקב לוריא, רבי משה רובינשטיין ורבי יוסף הילדסהיימר. במהלך הפגישה העלה מר ארליך בפניהם שורת רעיונות מעניינים, אשר שילובם עשוי לסייע מאוד בקידום פיתוח המערכת האמורה, כשצוות הרבנים בוחן יחדיו את הרעיונות, אחד לאחד, על-מנת לוודא ולהבטיח שאינם כרוכים בשום סרך וחשש של שאלה הלכתית, ולו הקלה ביותר, במגמה להגיע בסופו של דבר לפיתוח מוצר מושלם ומהודר בתכלית ההידור.

רבני המכון (מימין לשמאל) הרבנים הגאונים רבי שמעון שטרן, רבי יוסף הילדסהיימר, רבי משה רובינשטיין ורבי יעקב לוריא בדיון מקיף עם מר שרון ארליך

הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר מקבל הסברים מקצועיים על פתרונות אקוסטיים

שברי זכוכית

מנהלי מפעל 'פניציה' (משמאל לימין) מר שוורץ, מר בן סימון ומר לוי בפגישה בחדרו של ראש המכון הגרא"מ הלפרין

במשך כל השבועות האחרונים נמשכו המגעים, בערוצים שונים, עם מנהלי מפעל 'פניציה', תוך חתירה בלתי פוסקת למצוא דרך שתאפשר את המשך קיום המפעל יחד עם שמירת שבת מלאה.

בין היתר, ביקרו במכון מנהלי המפעל, מר מיכאל שוורץ מ"מ המנכ"ל, הסמנכ"ל מר מישל בן סימון, ומר אלברט לוי יו"ר ועד העובדים לשעבר. הם נפגשו לבקשתם עם ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, ודנו עמו על ההיבטים של 'סערת הבקבוקים' במהלך השנה האחרונה והשלכותיה השונות, כשמטבע הדברים עלתה כמובן גם כל ההתקדמות העצומה שהתרחשה במפעל במשך העשור האחרון, לצמצום ומניעת חילולי שבת, בהנחייתו הצמודה של ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, ובפעילותם המסורה של מהנדסי המכון, הר"ר דן דוידאן וד"ר יעקב לרנר.

בפגישה המיוחדת שכנס יו"ר הועדה למען קדושת השבת הרב גולדקנפף, נראים בין היתר ראש המכון הגרא"מ הלפרין, הגר"ח"י כהן והגר"א רובין

יחד עם זאת, הבהיר להם ראש המכון שליט"א, בצורה חד משמעית, כי דעת גדולי ישראל היא שהמתווה היחיד העומד כרגע על הפרק הוא מה שמכונה בשם 'מתווה יום הכיפורים', שלפיו ישבתו לחלוטין כל קווי הייצור בשבתות ובמועדים, ולא תהיה שום פעילות ברחבי המפעל, למעט בקרה ופיקוח על התנור ע"י עובדים בודדים שאינם יהודים. הוא חזר והבטיח להם שוב, כי אם אכן יחליטו לאמץ את המתווה האמור, של שמירת שבת מלאה ומוחלטת, יפעלו מהנדסי המכון, יחד עם מהנדסי המפעל, לצמצם ולמזער עד למינימום את הנזקים הכלכליים שיגרמו להם כתוצאה מהשבתה זו, יחד עם פעולות נוספות שיעשו ע"י גורמים שונים מתוך ציבור עם מקדשי שביעי, בגיבויים של גדולי ישראל שליט"א, לחיזוק המפעל ותוצרתו.

בפגישה המיוחדת, נראים בין היתר הגר"ח"א לנדא, הגר"ש"צ רזנבלט והגר"א רובין

במקביל, כינס לאחרונה יו"ר הועדה למען קדושת השבת, הרב יצחק גולדקנפף, לפי בקשתם של גדולי ישראל שליט"א, מפגש התייעצות מיוחד של ראש המכון המדעי טכנולוגי להלכה, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, יחד עם גדולי הרבנים הנודעים העומדים בראשות מערכות הכשרות הגדולות: הגאון רבי חיים יהודה כהן שליט"א, הרב הפוסק בוועד הכשרות של בד"ץ העדה החרדית; רבני העיר בני-ברק, הגאון רבי חיים יצחק אייזיק לנדא שליט"א רב ואב"ד ב"ב, והגאון רבי שבח צבי רזנבלט שליט"א רב ואב"ד ב"ב, המכהן גם כחבר בד"ץ 'שארית ישראל'; והגאון רבי אברהם רובין שליט"א, העומד בראשות בד"ץ מהדרין, על-מנת לשמוע את חוות דעתם, ולטכס עצה יחדיו לפעול כאיש אחד בעמדה משותפת.

בפתח האסיפה המיוחדת סקרו הרב יצחק גולדקנפף, יו"ר הועדה למען קדושת השבת, והגר"א"מ הלפרין, ראש המכון, בפני המשתתפים הרבנים הגאונים שליט"א, את תהליך הבדיקה שנעשתה במפעל בחורף אשתקד ע"י מהנדסי המכון, בשיתוף עם מומחים חיצוניים נוספים, שבעקבותיה הוגש הדו"ח המקצועי, המצביע על האפשרות המעשית להשבתה מוחלטת של המפעל בשבתות ובמועדים. לאחר מכן נערך דיון מקיף, בכובד ראש, על הדרכים להביא ליישום ההצעה האמורה מבלי לגרום בעקיפין לסגירת שערי המפעל.

משנה והלכה ברורה במקום אחד

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בשיעורו ההלכתי

עשרות אברכי כולל הלכה מביתר עילית, בראשותו של הגאון רבי דוד טהרני שליט"א, הגיעו לסיור לימודי - תורני בין כותלי המכון, שם ביקרו תחילה בתערוכה, ושמעו הסברים מפורטים על חלק מהפיתוחים החדשים של המכון, מפי הרה"ג ר' יעקב לוריא שליט"א, מבכירי רבני המכון.

מקבלים הסברים הלכתיים בתערוכת המכון מפי הרה"ג ר' יעקב לוריא שליט"א

לאחר מכן שמעו האברכים שיעור הלכתי מקיף מפי ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, על יסודות גדרי מעשה וגרמא בהלכות שבת וכל המסתעף מהם, עם הקשרים אקטואליים הלכה למעשה, לשאלות השימוש בשבת במקררים, מקפיאים, קולרים ומיני-ברים, מזגנים ועוד, תוך כדי שאלות ותשובות ושקלא וטריא הלכתית סוערת, כדרכה של תורה.

'חוזר וניאור'

למרות שאת רבני המכון קשה מאוד להפתיע בשאלות הלכתיות לא שגרתיות. מידי יום ביומו זורמים לשולחנם שאלות משאלות שונות, מכל קצווי תבל, כאשר כל חידוש מתקדם ברחבי העולם, שיש לו זיקה והקשר הלכתי כל-שהוא, מוצא עד מהרה את מקומו על שולחנם של רבני המכון. עם כל זאת, הופתעו לאחרונה מן השואלים דווקא. היו אלה שני ילדי חמד בני שמונה, שהגיעו עם שני סוגי ממתקים, לבקש את חוות דעתם ההלכתית של רבני המכון.

כשהכיתה, בת"ת בה הם לומדים, נסעה לאחרונה לטיול שנתי, הוציאו הילדים כמקובל את מבחר הממתקים שבהם הצטיידו קודם היציאה לטיול והחלו לאכול מהם. המלמד הבחין שהילדים מראים זה לזה שני סוגי ממתקים חדשים. האחד הוא סוכריה על מקל, שניתן לקפל את המקל, באופן שהוא מקבל את כושר ספיגת והחזר האור, כך שמכאן ואילך ניתן להניח אותו זמן מה חשוף לאור, ולאחר מכן הוא יאיר במשך זמן מה גם בחושך, וחוזר חלילה. והשני הוא חטיף בשם 'צ'יטוס', שעל אריזתו נראה עיגול גדול בצבע לבן, וכאשר חושפים אותו לשמש מתגלה עליו ציור של דמות מסויימת המכונה 'צ'יטוס'.

המלמד של אותה כיתה, שמנצל כל הזדמנות להחדיר בילדים מושגים תורניים שונים, ראה בזאת מיד אתגר

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

חינוכי מאלף, ושאל את הילדים לדעתם על מספר שאלות שהתעוררו אצלו למראה הממתקים הללו: האם יהיה מותר בשבת לקפל את מקל הסוכריה? להניח אותו בשבת חשוף לאור לאחר שכבר קופל מערב-שבת, להעביר אותו בשבת ממקום מואר למקום חשוך על-מנת שיאיר? וכן לגבי החטיפים: האם יהיה מותר בשבת לחשוף את אריזת ה'צ'יטוס' לשמש, בעוד שהוא מסביר להם את הצדדים ההלכתיים הקשורים לכך ודן עמם עליהם.

בסופו של דבר, הציע המלמד כי הילדים בעצמם יציגו את השאלה בפני רבני המכון המדעי טכנולוגי להלכה, שהם הכתובת הידועה לכל השאלות ההלכתיות המתחדשות חדשים לבקרים.

וכך הגיעו בהפסקת הצהרים שני ילדים מאותו כיתה, בשליחותם של המלמד וכל יתר חבריהם, להציג את השאלות, כשהם מביאים עמם את שני הממתקים נשואי השאלות.

רבני המכון, הרבנים הגאונים רבי שמעון שטרן שליט"א ורבי יעקב לוריא שליט"א, קיבלו את הילדים בחביבות, שמעו את השאלה, בדקו יחד עם הילדים את הממתקים, וגם יצאו עמם לחצר המכון, על-מנת לבחון היטב את השפעת החשיפה לשמש של ה'צ'יטוס' ואת משמעות קליטת האור של מקל הסוכריה.

לאחר בדיקה יסודית השיבו להם רבני המכון בנוגע למקל הסוכריה, כי לגבי קיפולו בשבת יש לחשוש לאיסור 'תיקון מנא', ולגבי הנחתו בשבת חשוף לאור - אם כבר קופל מערב-שבת - יש לחשוש לאיסור 'מוליד', ולכן בוודאי שיש להימנע מכך. אך לגבי העברתו ממקום מואר למקום חשוך, על-מנת שיאיר בחושך, יש להתיר.

לגבי חטיפי ה'צ'יטוס', ציינו הרבנים, כי הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, שעמד בראש המכון והתווה את דרכו במשך למעלה מיוכל שנים, כבר התייחס בספרו שו"ת 'מעשה-חושב' (חלק ח סימן ט) לשאלות דומות ממש.

בתשובתו ההלכתית שם הוא דן בנוגע לבגד שיש עליו צבע מסויים, או הדפסים של ציורים, אשר תכונתו היא שכשהוא נחשף לחום השמש נהפך הצבע או הציור שעליו לבהיר יותר, וכאשר עוזבים את המקום ומתרחקים מן השמש חוזר הצבע או הציור ומתכהה, וכן לגבי כוסות המצופים בחומר שצבעו שחור, ומתכונותיו הייחודיות שכשהוא מתחמם כתוצאה ממזיגת מים חמים לכוס הוא מתבהר ומשתנה לצבע לבן, שחושף בבירור תמונות וכיתוב מסויים, שקודם לכן היו נראים בקושי בצורה כהה מאד, או לגבי בקבוקי תינוקות, מסוג מסויים, אשר בסוף הקשית של הבקבוק יש מקום סימון מיוחד, שאם מוזגים בו מים חמים, בטמפרטורה העולה על מידת החום הרצויה לשתית תינוק, מתחלף צבע הסימון.

מסקנתו הסופית של הגר"י הלפרין זצ"ל, ביחס לכל השאלות האמורות, כי מעיקר הדין אין לחוש לשינויי הצבעים המתרחשים בבגדים או בכלים כתוצאה מקור או מחום, וגם אין לחוש לכיתובים ולרישומים המתגלים כתוצאה מכך, אך מהיות טוב, ראוי להימנע במקום האפשר להשתמש בשבת בבגדים או בכלים שכאלו.

לפיכך הורו רבני המכון לילדים, כי למרות שמעיקר הדין אין איסור בחשיפת אריזת ה'צ'יטוס' לשמש בשבת, בכל זאת ראוי עד כמה שאפשר להימנע מכך.

אספקלריה

ושאבתם מים בששון

בוודאי שמעתם לא פעם על החששות ההלכתיים החמורים
בשימוש בשבת קודש במשאבות מים להגברת הלחץ,
המותקנות בכל הבניינים בני חמש קומות ומעלה

כל פתיחת ברז בבית בשבת קודש עלולה בהחלט לגרום להפעלת
המשאבות או לשינויים בעוצמת פעילותה

מבחר פתרונות מהודרים בתכלית ההידור, לכל הדיעות, ואמינים ביותר
מבחינה טכנולוגית, מבית היוצר של המכון המדעי טכנולוגי להלכה,
מאושרים ומפוקחים על-ידו, כבר פועלים בהצלחה רבה במאות בניינים
של שומרי שבת למהדרין

פיקוד השבת מבוצע בשטח על-ידי חברת המשאבות,
בהנחיית ופיקוח רבני ומהנדסי המכון

לקבלת פרטים נא לפנות: מכון מדעי טכנולוגי להלכה
טלפון רב קווי 02-6424880 פקס: 02-6420949
אימייל: machon.halacha@gmail.com

אספקלריה

בראי ההלכה

שאלות נבחרות משולחן רבני המכון

תקלה בתרמוסטט, הדוד ניזוק. או שזה נחשב כשימוש לא סביר בדוד, והוא הסיבה לנזק? והאם יש הבדל בין דוד חדש לדוד ישן?
נפק"מ כששוכר שכח לכבות בעש"ק, והדוד ניזוק. מי נושא בנזק המשכיר או השוכר?

בתודה

הרב יהודה א.

דיין בבית הדין הרבני מרכז הארץ

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

בדודי השמש הקיימים כיום אמור התרמוסטט להגן עליהם, ואם הוא ניזוק הרי זה רק מחמת תקלה בתרמוסטט, כך שלא ניתן להחשיב את השארת הדוד דולק למשך כל השבת כשימוש של רשלנות ברורה בדוד, אך עם זאת,

תרמוסטט ישן הנמצא בסוף ימיו יכול "לסחוב" תקופה מסוימת, כל עוד שלא עושים בו שימוש קיצוני, כגון השארתו דולק 26 שעות.

כמובן שאין דרך לחזות באופן מדויק מה מצב התרמוסטט והאם הוא במצב כזה שהדלקה

ארוכה זו הייתה אכן ה"מכה בפטיש" שקירבה את קצו.

יש לזכור כי תרמוסטט של דוד כמו גוף החימום שלו ושאר הרכיבים שבו, הינם מוצרים מתכלים שיש להם מועד תפוגה התלוי באיכותם המקורית ובאינטנסיביות השימוש, וממילא ככל שהדוד ישן יותר הוא קרוב יותר לסיום חיי החלפים.

בברכה מרובה

נטילת ידיים ממזלף

האם מותר ליטול ידיים (כגון לאכילת פת) באמצעות מזלף שמשמשים בו להשקות צמחים והוא מכיל כמות מים גדולה?

שלום וברכה

אופיר ר.

בדיקת משאבות מים

לכבוד רבני ומהנדסי המכון מדעי טכנולוגי להלכה! רציתי לקבל הדרכה, כיצד ניתן לבדוק את משאבת המים שבבניין רב קומות, לדעת האם ניתן להשתמש בשבת או לא?

יעקב ד.

חולון

תשובת מהנדסי המכון:

שלום רב!

ככלל, ללא התקן שבת מובנה - קיימים חששות הלכתיים בשימוש במערכת זו.

ניתן לבדוק זאת בקלות על ידי כניסה לחדר המשאבות ובקשה מאדם הנמצא בדירה גבוהה בבניין לפתוח ולסגור את ברז המים שבאמבטיה או הדחת מי ניאגרה, לפרקי זמן של 10 שניות.

ככל ומדובר בשעת לילה, בה אין צריכה אחרת בבניין, המערכת תגיב ותפעיל את המשאבה - ברוב המקרים.

ככל והמערכת פועלת על מצב 'שבת', המערכת לא אמורה להגיב לצריכה זו, אך קשה לבדוק זאת מפני שאין אפשרות לבצע בדיקה זו בשבת קודש עצמה כמובן.

ככל ומותקן במערכת פיקוד שבת, אמור להיות שם כפתור מיוחד - "טסט" - עבור זה. מומלץ להתייעץ עם איש המשאבות של הבניין ו/או עם החברה שהתקינה את המשאבות.

ניתן לקבל אצלנו מפרט הנחיות לעיון ולהעברה לאיש משאבות, על מנת לבקשו להתקין את הפיקוד כמתואר בפנים.

בברכה

דוד שמש שנשרף

שלום!

רציתי לשאול את רבני המכון שליט"א:

דוד שמש/חשמל שדלק באופן חד פעמי מעל 24 שעות, וניזוק. האם התרמוסטט היה אמור להגן עליו ורק בגלל

תשובת רבני המכון:

מותר ליטול את הידיים דרך הזרובית של המזלף (עיי מ"ב ס"י קנ"ט סק"ד), ובתנאי שיקפידו להעביר בשפיכה אחת את המים על כל כפות הידיים עד הפרק, כדת וכדין, ולא ליטול בכל פעם רק על חלק מהיד (ועיי מ"ב ס"י קנ"ט סק"י וס"י קס"ב סק"ל).

בברכה מרובה

מעבר בין עיניות במחסום חשמלי

שלום רב!

בכניסה לחניה בבניין המגורים שלנו מותקן מחסום עולה ויורד. כשעובר אדם או חפץ בין עמוד הבסיס לבין

הרפלקטור שמולו, נשברת הקרן, והדבר אף מדליק נורה.

המחסום נמצא במצב אחד כל השבת או פתוח או סגור.

אף אחד לא משתמש

במחסום בשבת לצורך כניסה או יציאת רכב. אם כך, המחסום אינו משנה את פעילותו הנראית לעין

שאלתי היא, האם מותר לעבור שם בשבת ובחג, ואם אסור, האם מספיק להוציא את הנורה, או שעדיין תהא בעיה של יצירת מעגל חשמלי, או עצם שבירת הקרן מהווה חילול שבת.

אודה מאד על קבלת תשובה הלכתית, ואם אפשר, גם פתרון פרקטי.

תשובת רבני המכון:

אם אכן מדובר במחסום מושבת, אלא שרק קרן האור ונורת החיווי נותרים פעילים, די בביטול הנורה, ואין צורך לחשוש כלל לשבירת הקרן ולכל יתר ההשפעות האחרות הבלתי גלויות, שאין להן כל משמעות, ואין בהן שום צורך או תועלת.

בברכה

רכבל "גונדולה"

יש בחו"ל "רכבל גונדולה" שנוסע באופן אוטומטי ללא עצירה, אלא רק עם השתהות בכל תחנה. בהנחה שניתן לסדר כניסה ללא תשלום וחילול שבת מצד הנוסע, האם מותר לנסוע בשבת ברכבל כזה לצורך ביקור חולה?

יעקב מ.

גענף-שוויץ

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה!

מבחינה הלכתית טהורה אכן אין מניעה. אבל ידוע שגדולי ישראל בדורות קודמים כבר נתנו דעתם לסיטואציות דומות, ושללו זאת בתוקף בשל סיבות נוספות, וביניהן דמותה וצביונה של השבת.

מכונת קפה

לכבוד רבני המכון שליט"א

שאלה: על דבר מכונת קפה שיש בה שני צינורות אחת של חלב חם שיוצא ראשון אל הכוס וממנה עולה זיעה אל הצינור של הקפה. האם הקפה היוצא כמות שהוא פרווה דינו כחלבי מחמת הזיעה של החלב החם? כיון שנוגע למעשה לשואל אשמח לתשובתכם בהקדם האפשרי.

שלום וברכה

תשובת רבני המכון:

בנידון שאלתך, ראוי להחמיר שלא לשתות את הקפה גם ללא חלב בתוך ארוחה בשרית. אך אין צורך להחמיר שלא לשתות אותו לאחר ארוחה בשרית בתוך שש שעות.

בברכה מרובה

מיחם שבת במצב רגיל

שלום וברכה למע"כ רבני המכון שליט"א

יש ברשותי מיחם חשמלי מחברת סול, עם כפתור למצב שבת.

קורה - לעיתים נדירות - שאני שוכח להעביר למצב שבת, שאלתי, האם מותר באופן כזה להוציא מים מהמיחם ע"י המשאבה הידנית.

אפרט את שאלתי:

לכאורה, המים מחוממים כל צרכם ומצטמק ורע להם, ואפי' נניח שבאופן כזה יש למיחם דין של אינה גרופה וקטומה (כי אפשר להרתיח ע"י לחיצת כפתור) הרי מותר להשהות גם על אינה גרופה וקטומה. כמו כן, המיחם פעיל אצלי כל השבוע ושומר על החום באופן אוטומטי, ומעולם (!) לא ראיתי שירתח שוב אוטומטית את המים,

בשבת המים שיזרמו לכוס יבשלו את המים הראשונים שיצאו מהתרמוס.

סוגיא זו דומה לחשש הפוסקים בעירו מים רותחים לכוס רטוב, שיש אומנם המקילים בזה, אך מאחר ורבים האוסרים אנו מורים לרווחא דמילתא לרוקן כמות קטנה לפני שבת לאחר רתיחת התרמוס, כך שכל המים במכשיר רתוחים וחמים מערב-שבת.

בכבוד רב

נעליים מהבהבות

לרבני המכון ולעומד בראשו הרב הלפרין שליט"א שלום וברכה!

לנכד שלנו, בן כשנתיים, יש נעליים שמהבהבות. זאת אומרת, כאשר הילד נועל אותן ומתחיל ללכת בהן, או כשסתם נוגעים בהן, נדלק אור שמהבהב כמה שניות ומפסיק.

האם מותר לילד לנעול את הנעליים בשבת ובחגים?

בתודה מראש! יישר כוח!

אלעזר ח.

כפר סבא

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה!

בודאי יש להימנע מכך שגדולים ינעלו לילד נעלים אלו. אך אם הילד נועל אותן מעצמו לבדו אין צורך למחות בידו.

בברכת רוב נחת מכל יוצאי חלצכם

חשש השקיה ממי מזגן בשבת

שלום רב לאוהבי תורתך לרומעכ"ת הרבנים הגאונים רבני המכון שליט"א

נהנינו עד מאד מהמאמר המקיף על מזגנים, שהתפרסם בעלון "אספקלריה" המאירה של חודש סיון, אשר פרס היטב את כל צדדי הבעיות, בצורה ברורה ומקצועית, מאירת עינים, בסדר נכון, ללא שום בלבול, ערבוב מושגים וסתירות פנימיות, יחד עם כל הפתרונות המהודרים. מאמר זה, כמו כל יתר מאמרי העלונים הנפלאים, עבר אצלנו בכולל מיד ליד ועורר תגובות נלהבות.

יישר כוחכם. חזקו ואמצו והמשיכו בדרככם זו, לחיזוק חומות הדת, לקדש שם שמים ולהגדיל תורה ולהאדירה אולם התעוררתי בשאלה נוספת, הקשורה למזגנים, שאינני יודע אם אכן יש בה ממש, והיא בנוגע לניקוז

זאת אומרת שהשאיבה אינה מכניסה למיחם אויר קר המצנן את המים, דבר היכול לגרום הרתחה חוזרת בשבת ח"ו, ובודאי שאין בזה פסיק רישא.

כך שלפי מה שיוצא לי עיקר הכפתור המעביר למצב שבת הוא בשביל לנטרל את פעולת השאיבה האוטומטית העלולה להיגרם באמצעות לחיצת כפתור בשוגג, או הצמדת הכוס למיחם שגם שם יש כפתור הנלחץ וגורם להוצאת מים.

כמובן, איני רוצה להתיר כל עוד שאיני בקיא בפעולת המיחם, ולכן הנני פונה בזאת אל מע"כ שליט"א שתורו לי

דבר הלכה בנידון זה.

בהזדמנות זו אבקש לברר ענין נוסף, ע"פ זכרוני מופיע בהוראות מהמכון שבני אשכנז צריכים להוציא לפני שבת כ 3/4 כוס מים חמים, מאיזה סיבה נובעת הוראה זו. ובמאמר המוסגר: דומני שרוב ככל המשתמשים אינם מודעים כלל להוראה זו. לעת עתה, את מי ששאלתי על כך לא ידע בכלל מפרט זה.

תודה רבה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

שאלת חכם למעלה מחצי תשובה, וכל דבריך אמת וצדק. יחד עם זאת, בלילות החורף הקרים מאד, אם גם המטבח קר, יש מקום לחוש יותר לכניסת אויר חם שעלולה להפעיל את ההרתחה (כשמדובר בגוף חימום לוחט - גחלת של מתכת), אך בכל זאת אין זה בגדר פס"ר, שכן במקביל לאוויר החם שנכנס כתוצאה מהוצאת המים, הרי על גוף החימום של שמירת החום לחמם מעתה פחות מים, ויש כאן איזון מסויים בין הקור והחום, שהופך זאת לאינו פס"ר.

בעניין הוצאת שליש כוס מים מערב שבת: הסיבה לדרישה בהוצאת כמות קטנה של מים לפני שבת בתרמוסים מסויימים, נובעת מכך שלעיתים [ברמת קור קיצונית] יש אזור במיקום המשאבה שהמים אינם מגיעים בו לחום של יד נכוות בזמן ההרתחה [מדובר בכמות מזערית של מים], כיון שכך ישנו חשש שבצריכת מים

במעשה ישיר, וגם יש לדון את פעולת ההשקיה כפס"ר דלא ניחא ליה, שהרי מן הסתם גם אם המים נוטפים על צמחים הר"ז במקום שאין לו שום עניין, צורך ותועלת בהשקייתם, ובנוסף על כך יש הטוענים שמדובר בפעולה של קלקול, היות והשקיה רצופה על מקום אחד אינה לתועלת הצמחים אלא להיפך. וגדולה מזו מצינו בסי' שולחן שלמה' (סי' רנב ס"ה אות י') שהביא בשם הגרשז"א להתיר ליטול ידיים בשבת לתוך כיור אשר המים הנשפכים לתוכו זורמים דרך צינור עד שמגיעים לקרקע זרועה, וכ"ה בסי' שש"כ (מהדו"ח, פי"ב סי"ט והע' נג) בשם הגרשז"א ומשו"ת הר צבי (או"ח, סי' רז).

לכן בוודאי מדינא אין שום צורך להחמיר בזאת. אך אותם המחמירים על עצמם בכל דרך אפשרית, כדי לצאת מכל צל צלו של סרך וחשש רחוק של חילול שבת ח"ו, גם כשהדבר ברור להיתר, ראוי שיקפידו גם שצינור הניקוז של המזגן לא יופנה למקום שבו גדלים או עשויים לצמוח צמחים.

בברכה מרובה

מעבד מזון

רציתי לשאול, להב של מעבד מזון, מסתובב מהר מאוד מאוד. לטחון בזה חזה עוף, הופך את המכשיר לבשרי בעקבות החום של המהירות?

יוסף יצחק ב.

מגדל העמק

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

יש לבדוק אם בשר העוף מתחמם עד לחום שהיד סולדת בו (42 מעלות לפחות), אזי יש לחוש כבר שהמכשיר נעשה בשרי. אבל אם ברור שאינו מגיע לחום זה אינו נעשה בשרי, כל זמן שלא טוחנים עמו יחד גם דברים חריפים.

יחד עם זאת, חשוב לנקות היטב את הסכינים ואת כל חלקי מעבד המזון מכל שאריות בעיון, ולו המזעריות ביותר, של בשר העוף, ומאחר שלא תמיד ניתן לעשות זאת בצורה מושלמת, מן הראוי להימנע מלהשתמש למאכלים

מי המזגן לתוך חצרות וגינות שיש בהן צמחים, ומאחר שהמים מצטברים כתוצאה מהלחות שבחדר, שנוצרת בין היתר מהשפעת האדם ע"י פתיחת דלתות וחלונות, וכן כתוצאה מעצם שהותו בחדר, כפי שהסברתם היטב בעלון, הרי נמצא לכאורה שהוא גורם לריבוי מי המזגן שנשפכים ומשקים את הצמחים.

האם אני צודק בנקודה זו? והאם אכן יש בכך שאלה הלכתית?

בברכת התורה

משה אהרן ל.

מודיעין עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

ראשית, תודה רבה על המחמאות ועל הברכות.

ובאשר לשאלתך היא אכן שאלת חכם, שכן ברור ללא כל ספק כי כל לחות שנגרמת ע"י האדם, הן כתוצאה מפתיחת דלתות או חלונות והזרמת אויר חם ולח לחדר, והן כתוצאה מהלחות המופרשת באופן סדיר ורציף מגוף האדם בעצם שהותו במקום, מגבירה בסופו של דבר את המים המתנקזים מהמזגן, וכאשר הם מופנים לגינת צמחים וכדו' הם מרבים את מי ההשקיה, כשהתוצאה הסופית היא מלאכה דאורייתא, שמוגדרת כ'פסיק-רישא'.

כמובן, שהתקני השבת המהודרים של המזגנים אינם פותרים כלל בעיה זו, שהרי אינם אמורים לפתור אלא את כל ההשפעות על ההפעלות וההתרחשויות החשמליות שבמזגנים, המדחס, החיישנים וכל היתר, בעוד שהלחות הנוצרת ממשיכה כל העת להתעבות למים המתנקזים החוצה, כאמור לעיל.

גם הסברות לקולא שנאמרו לגבי שימוש במזגנים, מכח שיש הרבה גורמים נוספים מלבד האדם המשפיעים על פעילות המדחס והחיישנים, אינן תקפות כלל לגבי שאלה זו שעוררת, שבה כל תוספת לחות 'מתורגמת' בסופו של דבר למים נוספים שנוטפים על הצמחים.

יתכן בהחלט, כי בשקלול כל צדדי החיוב והשלילה לחומרא ולקולא, הבעיה שהעלית איננה חמורה פחות מכל יתר הבעיות הכרוכות בשימוש במזגנים, מכל הסוגים, בשבת.

אלא שיחד עם זאת, קיימות כמובן סברות אחרות להיתר בשאלה זו, שכן מדובר לכל היותר בגרמא רחוקה ולא

תבניות, ומשם לאוכל, הרי שבמיקרוגל הפעולה היא הפוכה, החימום מתחיל מהאוכל, ומשם לסביבה, ומלבד מה שיש כאן קולא מסויימת לדון בה, עפ"י יסוד דברי התוס' שהחילוק בין כ"ר לכ"ש הוא שהדפנות מצננות, וע"י מש"כ בזה ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל בשו"ת 'מעשה-חושב' ח"ה סי' י"ג, יש כאן גם הבדל מציאותי גדול, שבעוד שכל בישול אחר שמתחיל מהחוץ כל המקום מלא זיעה חמה ורותחת, הרי שבמיקרוגל לא תמיד יש התפשטות זיעה חמה בסביבה, כי מאחר שהסביבה קרה פעמים רבות שהזיעה מתקררת עד שהיא מגיעה לדפנות, והדבר תלוי בכמות הנוזלים שבאוכל, וכן בזמן החימום וכיו"ב.

לכן בד"כ ההוראה המקובלת אצלנו כיום היא, שמיקרוגל שהשתמשו בו באופן קבוע לבשר או לחלב, וכ"ש למאכלי איסור, אין ראוי להכשירו, אא"כ מדובר בשעת הדחק ומקום הצורך, שאז יש להכשירו בדרכים המבוארות בתשובה הנ"ל במסקנות, וכן שם בח"ו סי' י' אות א', אבל מיקרוגל בשרי שהשתמשו בו בטעות פ"א לחלב, או להיפך, שספק גדול מאד אם בכלל הגיעו אדים חמים לדפנות, וכ"ש לחלקו האחורי, שבכה"ג אנו מורים לרווחא דמילתא להכשיר באופן הנ"ל ולסמוך על כך ללא חשש. בברכת הצלחה רבה!

מצלמות אבטחה

שלום ברצוני להתקין מצלמות אבטחה בבית מחמת גניבות שהיו, ברצוני לדעת באיזה מצלמות ניתן להתקין ויהיה מותר להשתמש איתם בשבת לכתחילה?

שלמה חיים ר.

גבעת זאב

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

לצערנו, עדיין אין חברה שמסכימה לייצר מצלמות לפי הוראותינו ההלכתיות, ולכן איננו יכולים להמליץ על חברה או על מצלמות מסויימות.

תשובה הלכתית בנידון תוכל למצוא בספרו של ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, שו"ת 'מעשה-חושב' (ח"ח סי' א), ממנה תוכל ללמוד על הדרישות ההלכתיות ועל דרכי השימוש המותרים.

בברכה מרובה

לחלביים בכל החלקים שבאו במגע עם בשר העוף, אך לגבי מאכלי פרווה ניתן להקל יותר.

בברכה מרובה

מיקרוגל - האם ניתן להכשירו?

**לכבוד רבני המכון המדעי טכנולוגי להלכה
אחדשה"ט!**

אנו מתגוררים במדינת... יש לנו בית הוראה טלפוני, מפעם לפעם אנו נשאלים אודות הכשרת מיקרוגל שנאסר, אם אפשר להכשירו.

תשובתנו הייתה כתמיד, שמעיקר הדין אפשר להכשירו ע"י שינקוהו היטב, ואחר מעת לעת יכניסו בו כוס עם מים ויפעילו את המיקרו למשך כמה דקות שהמים יתאדו וכשירו אותו, דכבולעו כך פולטו.

לאחרונה עוררו אותנו לנקודה חדשה, הרי מבנה המיקרו הוא שיש קופסה פנימית בה מכניסים את האוכל וחוצה לה יש קופסה חיצונית בה נמצאים החוטים והמערכות העושים את פעולת המיקרו.

בקופסה הפנימית יש כעין חלונות קטנים בכדי שההבל והזיעה ייצאו דרכם.

מכיוון שכך, במיקרו שהשתמשו בו רבות, כשמסירים את הקופסה הפנימית רואים במוחש שיש שיירי מאכלים בתוך הקופסה החיצונית ויוצא שיש כאן ממשות של איסור!

הנני תקוה שאקבל תשובה בזמן הקרוב יען והדבר נוגע כמעט מידי יום ביומו

בהוקרה רבה

אברהם ד. כולל 'מאור יעקב'

דרום אמריקה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

בשל העומס הרב המוטל עלינו, ובפרט בתקופה זו, לא נוכל להאריך, נשיב רק על עיקרי הדברים ועוד חזון למועד.

הנה ביסודות העניין כתבתם בטוב טעם ודעת.

אכן יש נקודה נוספת שחשוב לקחת בחשבון, והוא שבשונה מכל צורת בישול אחרת, שהחימום מתחיל ממשטח החימום (כיריים של גז, קרמיות, אינדוקציה, תנורי אפיה מסוגים שונים), ומשם עובר לסירים/

אספקלריה

על משמר ההלכה

נופש כהלכה

הוראות הלכתיות פרקטיות ליוצאים לנופש

ביציאה לנופש, נתקלים לא פעם במספר לא מבוטל של חששות הלכתיים. העיקריים שבהם הינם שאלות בנושאי כשרות ושבט.

במאמר זה התמקדנו, במכשירים טכנולוגיים בהם קיימים החששות הנ"ל, והבאנו בקצרה הוראות למעשה, מתוך הידע והניסיון העצום של רבני ומהנדסי המכון.

החששות הנוגעות להלכות שבת שונים בכל מכשיר לגופו, ונדרשת עירנות מוגברת על-מנת להבחין בכל מוצר מה הן הבעיות העלולות לצוץ בו, וכיצד ואיך להתגבר עליהן.

חששות הכשרות קיימים במקומות בהם יש חשש שמתארחים קודמים לא הקפידו על רמת כשרות נאותה, או שלא הקפידו על הפרדת השימוש בין בשרי לחלבי.

במקרים אלו נדרש לדעת האם וכיצד ניתן להשתמש במכשירים הטכנולוגיים. על כך להלן בכל מכשיר בפרטות.¹

מקררים

שבת:

במקררים בהם קיים התקן שבת מוסמך יש להקפיד שאכן יעמוד המקרר מערב שבת על מצב 'שבת'.

במקררים בהם קיים התקן שבת של המכון המדעי טכנולוגי להלכה, בדרך כלל יש ללחוץ על כפתורים מסוימים השונים בכל סוג ודגם, בהתאם להוראות המדוייקות.

במקרר שאין בו התקן שבת, יתכנו מספר בעיות חמורות.

הפעלת פונקציות בפתיחת הדלת - חובה לנעול את מפסקי הדלת, לא רק בשל הנורה (וגם במקרה שאיננה או שהיא שרופה), אלא גם בשל המאוורר, הקיים בכל המקררים, או בשל התראות דלת, של זמזום, צגים, ספירת פתיחות דלת, ועוד, הקיימים ברבים מן המקררים.

חשוב לדעת!

המפסקים, לעתים הם גלויים בדמות כפתורים, במקרה כזה יש להצמיד אותם באמצעות נייר דבק וכדומה בצורה חזקה שלא ייפלו במהלך השבת.

אך לעתים המפסקים מגנטיים ונסתרים.

במקרה בו מפסקי הדלת הינם מגנטיים וממוקמים בתוך מסגרת הפאנל של דלת המקרר, יש לעבור עם מגנט סביב מסגרת תא המקרר (כשהדלת פתוחה) ולראות באיזו נקודה מתרחש כיבוי התאורה. באותו מקום יש להצמיד את המגנט שיישאר שם למשך כל השבת.

השפעה על המנוע - דעת מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל להקל. יש פוסקים שחלקו והחמירו.

יצויין כי כיום - בניגוד למקררים להם התייחס הגרש"ז א - ישנה גם מערכת הפשרה כאשר מדובר בגוף חימום לוחט.

בזמן שהמקרר עובד אין כלל בעיה לפותחו. אך בעת שהמקרר אינו עובד תיתכן בעיה הלכתית לפתוח אותו. נוסף על כך, קיימות כיום בהרבה מן המקררים פונקציות ואלמנטים מתקדמים, המעוררות בעיות נוספות.

משום כך, הדרך המהודרת היא למי שרוצה לצאת מכל לקחת עמו מראש שעון שבת לשקע ולחבר את המקרר לשעון שבת. על מנת שלא להרבות בחיבורים וניתוקים תכופים ומיותרים, שאינם "מוסיפים בריאות" למקרר ועלולים לגרום לו נזק לטווח

1. המאמר הינו תקציר המבוסס על הרצאתו של ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, ביום עיון לרבנים ומורי הוראה, שנערך מטעם המכון אשתקד בחודש מנחם-אב תשע"ח.

ארוך, מומלץ לכוון את השעון ולהתאימו לשעות סעודות השבת, שבהן יהיה המקרר מנותק לזמן ממושך יחסית, לפי הצורך, כדי לאפשר את פתיחתו וסגירתו בזמנים אלו ללא הגבלה, ולשאר שעות השבת (למעט שעות הלילה המאוחרות שבהם הכל נמים את שנתם) לכוון את השעון שינתק את המקרר לרבע שעה בכל שעה².

מי שאין ברשותו שעון שבת, לפני שבת ינעל את מפסקי הדלת כאמור לעיל, ובשבת ישתדל לפתוח את המקרר רק בשעה שהמנוע פועל. כשיש צורך גדול לפותחו בזמן שהמנוע לא פועל, יש להחמיר לפתוח אותו בשינוי.

נזכר בשבת עצמה: אם יודע שאין נורה שדולקת, נותרה רק בעיית המאוורר. משום כך יפתח בשינוי כשהמנוע אינו פועל, שאז גם המאוורר אינו עובד. כדאי להמתין לאחר מחזור פעילות ולפתוח מיד כשמפסיק ולסגור מהר, כדי להיות בטוחים שהמנוע לא יתחיל לפעול כשהוא פתוח ואז סגירתו תפעיל מיד את המאוורר. אם יש נורה פעילה, יפתח ע"י גוי (ישתדל למעט באמירה אלא ירמז) ואח"כ יקפל מגבת על הדלת שלא תיסגר עד מוצ"ש.

מקפאים

שבת:

ישנם שני סוגים עיקריים של מקפאים, DEFROST - דיפרוסט ומקפאי NOFROST - נו-פרוסט.

מקפאי דיפרוסט הם מקפאים שנצבר בהם קרח ודורשים מפעם לפעם הפשרה. אלו הם המקפאים העממיים יותר.

דינם של מקפאים אלו הוא על פי רוב כדין המקררים הישנים, שהיום כמעט ואזלו מהשוק, אשר מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (מנחת שלמה סי' י' אות ד' ואילך) התיר לפותחם ולסגורם בכל עת ללא הגבלה, ויש מן הפוסקים האחרים שהחמירו בזה, ולדעתם יש לפתוח את הדלת רק בשעה שהמדחס פועל.

יש אמנם לוודא, שלא קיימת בהם כל פונקציה של התראות דלת, באמצעות נורית או זמזום, שמופעלות על ידי מפסק הדלת עם פתיחתה וכבות עם סגירתה, או כתוצאה מעליות הטמפרטורה במקפאי עקב הזרמת אויר חם עם פתיחת הדלת, או הכנסת מאכלים שאינם קרים דיים.

כשקיימת התראה המופעלת על ידי מפסק דלת, ניתן לבטלה באמצעות נטרול המפסק במתג המיוחד לכך באותם המקפאים שבהם קיים מתג כזה, או בדרכים אחרות כהדבקת לחצן הדלת, או הצמדת מגנטים למפסקים מגנטיים, וכדומה.

כאשר לא ניתן מסיבה כל שהיא לבטל את ההתראה, או שלא עשו כן, יש לעשות שאלת חכם אם וכיצד ניתן לפתוח את המקפאי במקרה הצורך.

יש גם לוודא כי לא קיים צג חיווי אלקטרוני לרמת הטמפרטורה, מה שמצוי יותר במקפאים גדולים מוסדיים, ופחות במקפאים ביתיים.

מקפאי NOFROST - נו-פרוסט, ללא הצטברות קרח, חמורים יותר לעומת מקפאי הדיפרוסט ודינם כשל המקררים המתקדמים בני ימינו.

הפתרונות הם נעילת מפסקי הדלת והפעלת המקפאי באמצעות שעון שבת, ראה בהרחבה יותר לעיל בקטע העוסק במקררים.

מיקרוגל

כשרות:

החשש במיקרוגל הינו פשוט וברור. יתכן שהמתארחים לא הקפידו על הכללים, וחיממו בו לעתים בשרי ולעתים חלבי, יש גם לחוש שהשתמשו בו לחימום בשר וחלב ביחד, ויתכן גם לנבלות וטרפות חלילה.

בשעת הדחק - כאשר אין שום אפשרות אחרת - ניתן לסמוך על הכשרת המיקרוגל כדלהלן:

לאחר 24 שעות בהם המיקרוגל שבת מלפעול, יש לנקותו היטב מכל שיירי מאכל ושומנים שהצטברו על דפנותיו.

2. גם כאשר מחברים את המקפאי לשעון שבת, ראוי בכל זאת - אם ניתן - לנטרל גם את מפסקי הדלת המשפיעים על התאורה, מאוורר, ספירה וכו', כדי למנוע בעיה, במקרה שבו בדיוק כאשר הדלת תהיה פתוחה יפעיל השעון את המקפאי והוא יחל לפעול, שגם במקרה כזה תתאפשר סגירת הדלת ללא כל חשש.

נוסף על כך, יש בכך הידור הלכתי, שסגירת דלת המקפאי גם בעת שהוא מנותק לא תסגור את המעגל של המאוורר ותגרום להכין אותו לפעולה לכשיופעל המקפאי שוב באמצעות שעון השבת.

אספקלריה

על משמר ההלכה
המשך מעמוד קודם

בשלב שני, יש להכניס בו צלחת או קערה בגובה של כשליש מהחלל הפנימי, כשהיא מלאה במים, ולהפעיל אותו למשך זמן מסוים עד שכל חלל המיקרוגל יתמלא היטב באדים. לאחר מכן לנגב במטלית את כל שיירי האדים שהצטברו. אחר הכשרה זו, יש להשתמש בו אך ורק בתוך קופסאות חדשות, סגורות ואטומות. הדרך המהודרת ביותר הוא ליטול מיקרוגל מהבית ביציאה למקום נפש.

פלטות

שבת:

הפלטות שבאישור המכון, נבדקו על ידי רבני ומהנדסי המכון ונמצאו עומדות בכל הדרישות ההלכתיות.

בפלטות שאין להן אישור הלכתי מוסמך נדרש לוודא שלושה נקודות:
א. רמת החום היא כזו שלא ניתן לבשל בה, אלא רק לשמור על חום של אוכל מבושל מכבר (כ-150 מעלות צלזיוס) למניעת שאלות של שהיה וחזרה.
ב. היא פועלת ברמת חום קבועה ואין בה תרמוסטט שמשנה את מידת החום או את הפעלת גופי החימום בהתאם לטמפרטורה הסביבתית, ויכול להיות מושפע גם מהסרת סירים וכדומה.
ג. שלא תהיה בה אפשרות לווסת ולכוון את עוצמת החום. באם ישנם כפתורים כאלה, נדרש לכסות ולהסתיר אותם.
יש לציין: מצויים בשוק פלטות מתקפלות המותאמות ליוצאים לדרך, דווקא אלו עלולות להיות בעייתיות ונדרשת שימת לב מיוחדת לכך.

מיחמים וקומקומים חשמליים

שבת:

ברור כי במיחמים, תרמוסטים וקומקומים שבאישור המכון לא קיימים כלל כל החששות דלהלן. המדובר הוא על מיחם סתמי שאינו בכשרות המכון.

תרמוסטט - חשוב לדעת, כי גם במיחמים בהם קיים 'מצב שבת' לכאורה, לא תמיד התרמוסטט מבוטל לגמרי. משכך, תיתכן סיטואציה מסויימת שכשאדם יצרוך בשבת מים מהמיחם הוא יגרום להפעלת גוף החימום. במקרה בו המיחם בדירת האירוח אינו באישור המכון, נדרש לבצע את הפעולה הבאה בכדי לדעת האם התרמוסטט אכן מנוטרל במצב שבת ואז מותר להשתמש בו בשבת לכתחילה. בשלב הראשון, למלאות מים במיחם, עד כחצי תכולתו, להרתיחם, ולאחר מכן להעביר את המיחם למצב 'שבת'.

מדיד המיחם

בשלב השני, יש לפתוח את המכסה בזהירות, להריק לתוכו כשני ספלי מי ברז קרים ולהמתין כשלוש דקות. באם נשמע רעש של הרתחה או שעולים בועות, המשמעות היא כי התרמוסטט אינו מנוטרל לחלוטין במצב 'שבת'.

מדיד - במיחמים שאינם באישור המכון, תיתכן שאלה הלכתית ביחס למים שנאגרו במדיד שמא לא התבשלו מערב-שבת, או שמא התקררו במהלך השבת, והאדם הצורך

מים בשבת, עשוי לגרום לבישולם בשבת.

כשה'מדיד' הוא צינורית האוגרת מים, יש להקפיד להוציא כשליש כוס מים מהמיחם בערב-שבת לאחר ההרתחה. במקרה בו המדיד הוא בכלל חלונית חיזוי, ללא צינורית אגירה, מובן שאין כלל בעיה.

לבני עדות המזרח, יש מקום להחמיר גם במיחמים שבאישור המכון להוציא מערב-שבת לאחר ההרתחה כשליש כוס מים.

(על בעיית המדיד ראה בפירוט יתר בעלון המכון - 'אספקלריה', לחודש אדר ב' תשע"ט, עמוד 12 והלאה)

כשרות:

בין במיחם ובין בקומקום חשמלי, יש לחוש שמא עירו ממנו מים רותחים, על מנה חמה וכדומה בלתי כשרה, או כשרה אך בשרית, והאדים החמים עלו ונבלעו בברז הפיה.

יש גם לחוש שמא חיממו או הפשירו מעליהם בשר או מוצרים לא כשרים, ונבלע טעם מהם במיחם. משכך, יש לעשות שאלת חכם.

טבילה - המיחמים המאושרים על ידי המכון יש מהם שאינם צריכים טבילה. חלקם מיוצרים בארץ ע"י יהודים, וחלקם עוברים עם הגיעם ארצה פירוק והרכבה חוזרת במעשה אומן לחומרא ע"י שליחי המכון. יש לבדוק באישור ההלכתי המצורף אליהם, אם כתוב בו כי המיחם מיוצר בחו"ל, פירוש הדבר כי הוא טעון טבילה, ואילו כאשר הוא פטור מטבילה, הדבר מצויין בפירוש באישור.

רובם ככולם של המיחמים האחרים אכן מחוייב בטבילה, שכן הם מיוצרים בחו"ל. לא תמיד בעלי הצימרים מקפידים לטובלם, משכך יש לעשות שאלת חכם בנוגע לשימוש בהם, כמו בנוגע לשימוש בקומקומים חשמליים.

כיריים קרמיות חשמליות (הלוגן)

כשרות:

כשלא ידוע האם השימוש בכיריים נעשה על פי כללי הכשרות, יש צורך הלכתי להכשירם.

הרוצה להדר כדבעי, יביא אותו למקום הנופש כירה חשמלית ניידת לשימוש.

במידה ויש צורך להשתמש בכיריים הקיימות, יש להכשירן כדלהלן:

א. יש לנקות היטב את משטח הכיריים, ולהמתין שיעברו עשרים וארבע שעות מהשימוש האחרון בהם.

ב. כתום עשרים וארבע שעות, יש להבעיר את כל גופי החימום, ולהשאירם בוערים עד שטמפרטורת המשטח תגיע לרמה המקסימלית.

ג. לאחר מכן, יש לערות על כל המשטח מים רותחים, מתוך הכלי שהורתחו בו, בעוד כל גופי החימום דולקים.

להמתין מספר דקות עד שהמשטח יתייבש לחלוטין, ואז לחזור ולערות עליו שוב מים רותחים. לאחר שיתייבש, יש לחזור על פעולה זו בשלישית.

ד. בעת השימוש לאחר מכן, בכיריים הללו, יש להקפיד להעמיד את הסירים אך ורק במרכז המשטח מעל גופי החימום ולא בקצותיו. ראוי גם להיזהר מאד שלא תהיה גלישה ונזילה מן הסירים לקצות המשטח.

ה. לתוספת הידור, ראוי לצפות בנייר כסף את צדדי המשטחים. יש להיזהר לא לצפות את מרכזי המשטחים ועיגולי החימום שעל פי הוראות היצרנים, עלול לגרום לסכנה.

כיריים אינדוקציה

כשרות:

לכיריים אינדוקציה שבהם ישנם חששות כשרות, מחמת חוסר ידיעה מי ובמה השתמשו, ישנו פתרון פשוט ומעולה.

נמכרים כיום משטחי סיליקון, או סירים 'תואמי אינדוקציה', להנחה תחת הסירים. משטחים אלו מפרידים מחד בין הסירים לבין המשטח, אך מאידך לא מפריעים להעברת האינדוקציה ולאיכות הבישול. כמובן שבכך נפתרות החששות ההלכתיות הנעוצות בחוסר הוודאות לגבי השימושים הקודמים בכיריים.

משאבות מים חשמליות

שבת:

הבעיה מצויה בעיקר בבניינים גבוהים, שם, מקומה חמישית ומעלה, רובם ככולם של הדירות מחוברות למשאבות מים חשמליות, כך שכל פתיחת ברז עלולה להפעיל משאבה חשמלית או להשפיע על עוצמת הזרם³.

חשוב לדעת, כי בהרבה מן הבניינים הגבוהים גם הדירות הנמוכות שמקומת הקרקע ומעלה מחוברים למשאבות.

למעשה, בבניין רב קומות, יש להניח שזה כבר מופעל על ידי מישהו אחר. עם כל זאת, הרוצה להחמיר על עצמו יפתח כל ברז בשינוי.

3. בעלון הבא יוקדש א"ה פרק מיוחד לנושא משאבות המים בבניינים גבוהים, הבעיות והפתרונות.

באמצע הלילה, או בבניין עם מעט דיירים, יתכן שזה קרוב לפסיק-רישא, משום כך ראוי לכל אחד להחמיר ולעשות בשינוי. בהורדת המים בשירותים יש מקום להקל יותר, שכן פעולת צריכת והוצאת המים במקרה זה נחשבת כ'גרמא', כי היא נעשית לאחר פעולת ריקון המיכל, כתוצאה מירידת המצוף ופתיחת כניסת המים למיכל.

מיני-ברים וקולרים

שבת:

המיני-ברים המאושרים לשבת על ידי המכון, אם למים קרים ואם למים חמים, פותחו בהתאם להוראות רבני ומהנדסי המכון, נבדקו היטב, ואין בהם כל חששות הלכתיות.

במיניברים שאינם מאושרים הלכתית, השימוש במים חמים בודאי אסור בהחלט. בנוגע לשימוש במים הקרים, כששומעים שהמנוע בפעילות מותר להוציא גם כמות מרובה של מים קרים. בזמן שהמנוע לא עובד, כמעט בהכרח שהמוזג יפעיל אותו. אמנם, במזיגת כוס אחת בלבד יתכן מאוד שלא יפעיל, כך שאין זה פסיק-רישא, ומותר.

מדי מים דיגיטליים

שבת:

במדי מים דיגיטליים קיימות חששות הלכתיים, בשל השפעה על השינויים הדיגיטליים כתוצאה מצריכת המים. אמנם יש מגדולי הפוסקים שהתירו מעיקר הדין את השימוש בכל מדי המים הדיגיטליים, בשל סברות הלכתיות שונות⁴. אך המכון המדעי טכנולוגי להלכה מאשר לשימוש רק מדי מים, שפותחו לפי הנחיותיו ההלכתיות, והשימוש בהם מותר לכתחילה ללא כל חשש.

רשימת מדי המים המאושרים ע"י המכון מופיעה בסוף העלון הנוכחי.

משכך, המתארח בדירת נופש, אשר מותקן בו מד מים המאושר על ידי המכון, מותר לו להשתמש במים בשבת ללא חשש. במקרה בו מד המים אינו מאושר, יש כאמור סברות להקל, אך הרוצה להחמיר על עצמו ישתדל על-כל-פנים לפתוח כל ברז בשינוי.

בהורדת המים בשירותים יש להקל יותר, כאמור לעיל לגבי משאבות מים חשמליות.

דוד שמש

שבת:

כידוע נחלקו הפוסקים בעניין השימוש במים חמים מדוד שמש בשבת, כאשר צריכת המים גורמת לכניסת מים קרים מן הרשת לתוך הדוד וחימומם, אם דינם כבישול בחמה שמותר או כבישול בתולדות חמה שאסור⁵. גם מבין המחמירים בזאת כדין תולדות חמה, יש שמקילים בכך בתנאים מסויימים, כגון לצורך קטנים או חולים, או בשעות הלילה, כאשר אין שמש, והמים יתחממו רק למחרת, ובאופן שהמים הנמצאים בדוד כבר אין היד סולדת בהם, ואינם יכולים לבשל את המים הקרים הנכנסים לשם ומתערבים בהם.

אך על המתארחים בדירות נופש וכדו' לדעת כי לא כל מה שהם נוהגים בביתם ביחס לשימוש במים חמים מדוד שמש תקף גם במקומות אחרים, שכן לעיתים רבות צריכת מים מדוד שמש עשויה להיות בעייתית הרבה יותר. כיום, במקרים רבים המים דודי השמש אינם מתחממים ישירות מהצינורות שבקולטים, אלא יש מערכת צינורות סגורה בתוך הדוד, שהמים המתחממים מן הקולטים מסתחררים בהם, וכתוצאה מכך מתחממים המים הקרים שבדוד, כך שלכל הדיעות דינם כתולדות חמה. קיימות גם מערכות דודי שמש מרכזיות ממוחשבות, שמחממות כמות גדולה של מים עבור הרבה צרכנים, ומספקות את המים לצרכנים בהתאם לנתוני הצריכה הנקלטים במערכת הממוחשבת.

4. ראה: תשובת מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל (קובץ 'עטרת-שלמה' בהוצאת המכון, חלק ט, עמודים יג-יד, וקובץ 'ישורון', טו, עמודים קלד-קלה); שו"ת 'שבט-הלוי' (ח"א, א, סי' סד).

5. ראה על כך בהרחבה בספר 'החשמל בהלכה' ח"ב פט"ו דיעות הפוסקים בזה.

מזגנים

שבת:

אם כי יש הידור הלכתי לרכוש מזגן בעל פיקוד שבת באישור המכון, (כפי שהוסבר בהרחבה בגיליון 'אספקלריה' מחודש סיון שנה זו) הרי מעיקר הדין התירו הפוסקים להשתמש במזגן בשבת, ולהיכנס ולשהות בחדר בו פועל מזגן. היתרים אלו תקפים הן במזגנים רגילים והן במזגני אינוורטר.

אלא שיש לבדוק שלא קיימים במזגן גלאים, עיניות או חיישנים, שעוקבים ישירות אחר הימצאות אדם בחדר, מכבים את ומדליקים את המזגן בהתאם לכך, או מפנים את התריסים לכיוונו או להיפך, וכיוצא בזה.

במידה וקיימים חיישנים או גלאים שכאלה, חובה לכסותם היטב בנייר אלומיניום וכדומה, באופן שיוסתרו ולא יוכלו לזהות בשבת שום תנועה או פעילות.

מלונות

שבת:

השהות במלון בשבת כרוכה בשאלות רבות מספור.

חיישני תאורה - מצויים במקרים רבים, כך שכאשר אדם יוצא מן החדר, או נכנס אליו, או עובר במקומות מסויימים, הואגורם להפעלת התאורה..

במעבר בשעות היום, כאשר אין שום צורך בכך, ניתן להתיר. גם במעבר בשעות הלילה, כאשר לא חשוך לגמרי, ניתן להקל במקום הצורך.

במקום חשוך מאוד החשש ההלכתי חמור. למי שנמצא במקום שכזה, ניתן להציע מספר עצות⁶, כדלהלן לפי סדר העדיפויות: **א.** להמתין לגוי שעובר ממילא ולעבור אחריו. **ב.** במקום הצורך - ניתן לבקש מגוי שיעבור לפניו (אם ניתן, עדיף לעשות זאת ברמז). **ג.** יש מקומות שכאשר אדם הולך מאוד לאט החיישנים אינם קולטים אותו - במקרים אלו אפשר להקל ללכת לאט, וגם אם ייקלט אין זה 'פסיק-רישא'. **ד.** בשעת הדחק מאוד אפשר לבקש מילד קטן שילך לפניו. **ה.** באין ברירה כלל יתכן שיש מקום להקל ללכת בשינוי, כגון בהליכה אחורית.

דלתות - ברוב בתי המלון כיום נפתחות הדלתות באמצעות כרטיסים אלקטרוניים. משכך ברור כי ישנה עדיפות להתארח במלונות שיש בהם גיבוי של מפתחות, כך בשבת יהיה השימוש רק באמצעות מפתח ולא באמצעות הכרטיס האלקטרוני.

במקומות שאין אופציה כזו, יש למעט עד כמה שניתן ביציאות מהחדר, ובמקום הכרח לבקש זאת מגוי.

עדיף, אם אפשר, לסכם עם הגוי מערב שבת שכאשר יראה אותו ילך לפניו ויפתח לו את החדר. סיכום שכזה, יכול לעזור בשעת הדחק גם אם יש שם דלתות חשמליות, חיישני תאורה וכדומה.

בעיקרון, לא פעם עדיף, אם אפשר, להכין מראש את כל צרכי השבת, אוכל, לחם משנה, יין לקידוש, בחדר, בפרט למי שמתאכסן לבדו במלון של גויים, ובלאו- הכי אינו יכול לאכול בחדר האוכל. באופן כזה לא ייצא כל היום מהחדר, גם לא לתפילה בציבור, וימנע מעצמו חששות רבים של חילולי שבת.

מעלית - לצערנו, אין כיום שום מלון או בית הארחה עם מעלית שבת מהודרת באישורנו. זאת בשל הדרישות הקפדניות הרבות שלנו.

למעשה, אין שום היתר, בוודאי שלא לבריאים, לעלות או לרדת בכל מעלית אחרת, הכרוכה בהרבה שאלות הלכתיות חמורות. יש להשתדל לקבל חדר בקומה נמוכה, שתאפשר עליה וירידה במדרגות. במקרה אחר, או להתאמץ בעליה וירידה במדרגות או להישאר בחדר.

מקררי שתיה ויין - ישנם מקררים בחדרים, בהם מאוחסנים בקבוקי שתיה, יין, וכדומה, אשר האורחים רשאים לקחת, בעוד הפעולה נרשמת במחשבי הקבלה, כך יודעים כל אורח כמה ומה לקח בשביל לחייב אותו. מעבר לבעיית השימוש במקרר - ללא התקן שבת - בשבת, כמובא לעיל, כמובן שאין שום היתר לצרוך ממקררים אלו בשבת, כל עוד מערכת הרישום האוטומטית מופעלת.

6. עפ"י המבואר בשו"ת 'מעשה-חושב' חלק ח סימן ב.

אספקלריה

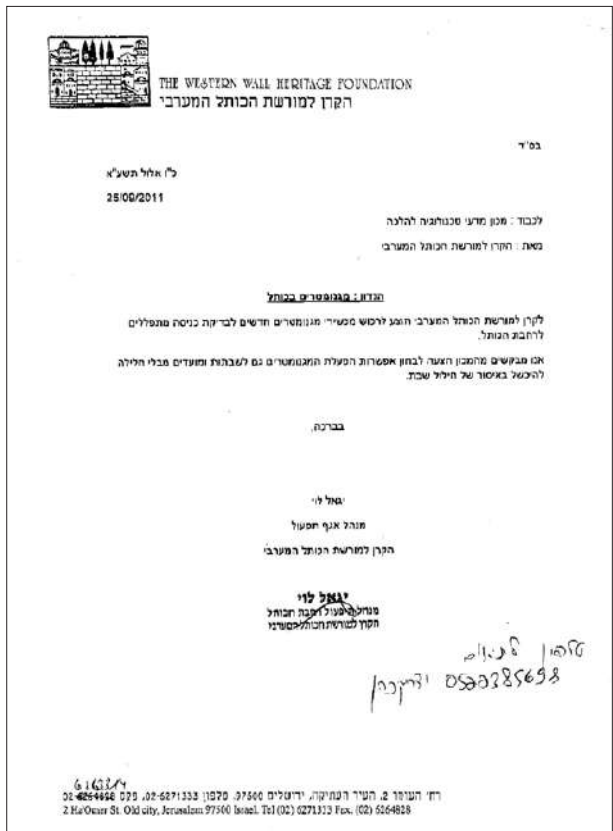
באספקלריית העבר

פרקי תיעוד מתוך פעילות המכון בעבר בתחומים שונים

בואו שעריו בתודה

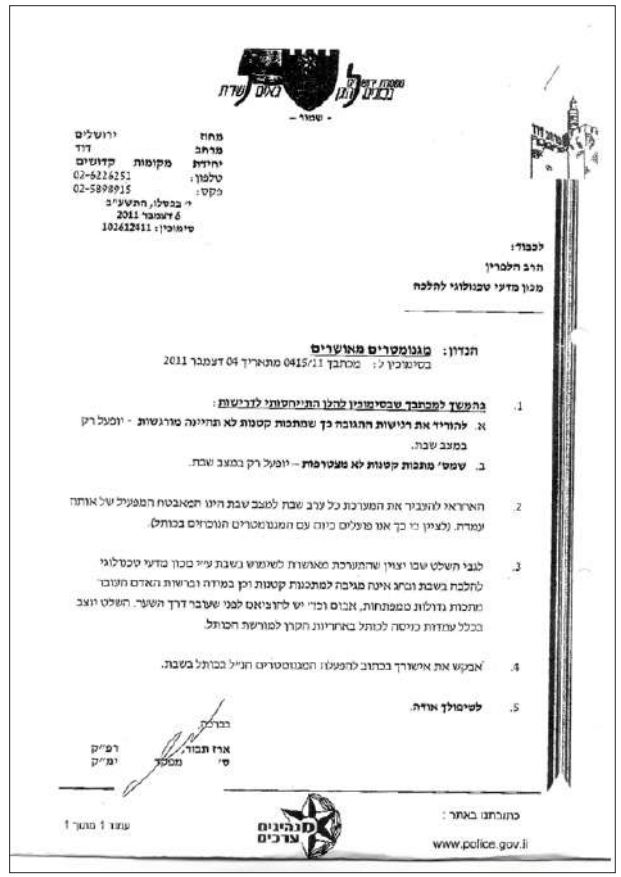
השערים החשמליים - מגנומטרים בכניסות לרחבת הכותל המערבי

לרגל חודש מנחם אב, חודש האבילות על החורבן, לצד התקווה לגאולה וישועה ולנחמת ציון וירושלים, כאשר המוני בית ישראל פוקדים את הכותל המערבי, שריד בית קדשנו ותפארתנו ♦ על הניסיון שנעשה בשעתו, כאשר המשטרה, מצד אחד, רצתה לבטל את הבדיקות הידניות בשבתות בשערי הכותל, לאלו המחמירים שלא לעבור דרך השערים החשמליים - מגנומטרים, ומצד שני, ניסה רב הכותל והמקומות הקדושים, הגר"ש רבינוביץ, לחפש פתרון מהודר שיאפשר את המעבר בשערי הכותל בשבתות ללא כל חשש ♦ פנייתו של רב הכותל, בתיאום עם המשטרה והקרן למורשת הכותל המערבי, לראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל להציע דרך פתרון להפעלת השערים בתכלית ההידור ♦ הצעתו של הגר"י הלפרין זצ"ל להורדת רמת רגישות התגובה למתכות ♦ עפ"י הצעה זו המערכת לא תגיב כלל למתכות שגרתיות קטנות שברשות העובר בשער, כמו מפתחות אבזמים, שעון ומשקפיים, ובמקביל יהיה שילוט בולט שיורה להוציא מתכות גדולות יותר קודם המעבר בשער ♦ הבדיקות הממושכות שבוצעו ע"י מהנדסי המכון יחד עם גופי הבטחון ואנשי המקצוע לקביעת רמת הכיול ורגישות התגובה המדויקת ♦ הבדיקות המיוחדות שנעשו ביחס לשטריימלים, אשר למרבה ההפתעה התגלה כי הם מכילים כמות גבוהה יחסית של מתכת ♦ השערים החדשים שהוזמנו מחו"ל ע"י חברת 'שמרד אלקטרוניקה בע"מ', שנבנו ותוכננו מראש באופן שיפעלו עפ"י הצעתו של הגר"י הלפרין זצ"ל ♦ הצטרפותם והסכמתם של גדולי ישראל וחשובי הרבנים להצעה זו ♦ האכזבה הגדולה, בסופו של דבר, כאשר לאחר התקנת השערים החדשים עם השילוט המיוחד חזרה בה המשטרה מכל הסיכומים המוקדמים, וסירבה בתוקף לאשר את הורדת רגישות התגובה ♦ בעקבות זאת, נאלצו לפרק את השערים החדשים ולהחזיר את השערים הישנים ששימשו קודם לכן, על כל המשתמע מכך.

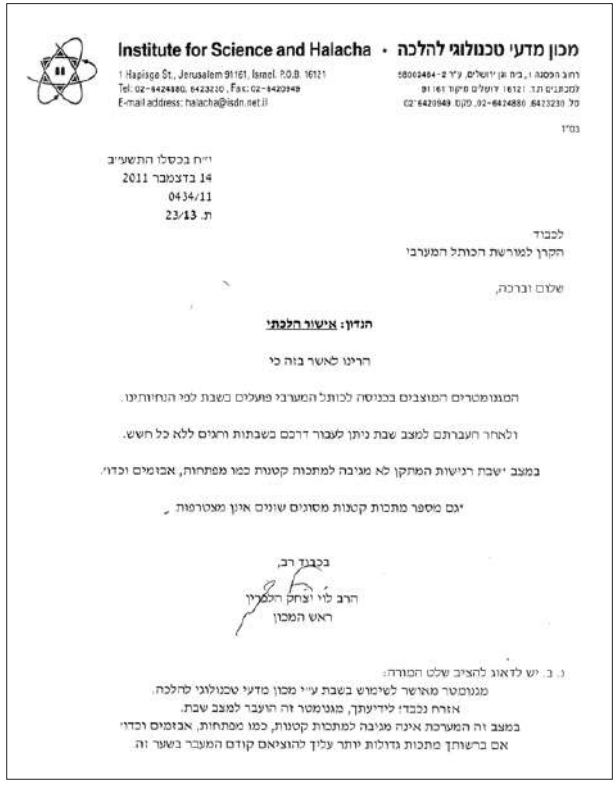
אלול תשע"א - הקרן למורשת הכותל המערבי בפניה למכון לבחון אפשרות הפעלת שערי המגנומטרים החדשים בשבתות ומועדים ללא כל חשש חילול שבת

אד"ב תש"ס - פנייתו הראשונה של רב הכותל שליט"א אל הגר"י הלפרין זצ"ל בנוגע לשערי המגנומטרים בכותל המערבי בשבתות

כסלו תשע"ב - חברת 'שמרד אלקטרוניקה בע"מ', המפתחת את המגנטורים החדשים, מאשרת לסגן מפקד יחידת מקומות קדושים כי ניתן לכוון את רגישות התגובה בהתאם להצעותיו של הגרל"י הלפרין צ"ל

כסלו תשע"ב - רפ"ק ארז תבור, סגן מפקד יחידת מקומות קדושים במשטרת ירושלים במכתב תשובה להגרל"י הלפרין צ"ל על הצעותיו להורדת רמת רגישות התגובה למתכות

כסלו תשע"ב - האישור ההלכתי מטעם המכון שניתן לשערי המגנטורים החדשים, חתום ע"י הגרל"י הלפרין צ"ל

כסלו תשע"ב - מכתבו של רב הכותל שליט"א אל הגרל"י הלפרין צ"ל: "מיותר לציין, כי כניסת מגנטורים אלו לשימוש ברחבת הכותל המערבי יעשה אך ורק לאחר אישור שלכם כתוב, כי השערים מאושרים לכתחילה בשבתות ובמועדי ישראל. כמוכן, שאישורכם יוצב בפתח שערים אלו."

המשך מעמוד קודם

Rabbi Shmuel Kabinowitz
Rabbe of the Western Wall
and Holy Sites in Israel

רב שמואל קבינוביץ
רב הכותל המערבי
והקדושות הקדושים

בס"ד, כ"ד ט"ש שבט ה'תשע"ב

לכבוד
המכון ד"ר יצחק הלפרין שליט"א
ראש המכון המדעי טכנולוגי לבעיות ההלכה
ירושלים ת"י

אחזקה,

הנדון: תגובות לביד המעטפת

הרבבשתי לחנון עמכם את המאגיסטרוס כדלקמן:

- האם השער החדש עובד על פי עקרונות הפטלה המקובלת של חוקת זרמי האספקלריה ונצרים בעת מעבר מסות מתכת בחדר השדה האלקטרומגנטי?
- האם כיום חול השער מתרועע עם על הימצאותו בחדר "קטגוריה" על גוף היחידים וכו'?
- האם בימי חול (בניגוד ללשבת) השער מניב לדיפוזיציות של כמה בתנאים קטנות שלו מסארה ויבסטרופדי ליד מסה אחת יחידותי לטווח הרחוק?
- האם השינוי (ביול) ברגל במעל התגובה או במעל החימום הדינמי, האם שנת הפרסטר לבן מודל הפנימי מסוים נמנעת בעזרת האפקטרומוגנטי, סובלל טעל החימום וסוגו אמלרי, קול או אחר, או ששינוי בעת בדיקות המעל הקטנת את התגובה, כך שתגובות מתכת קטנה איתה ידברת שינוי אים במעל הקליטת (תחשיבו)
- האם ידוע לכם מודל חינטי כורים (במיליומטרים) המופיעים (פרסטר) הטן) במגנט דינמיים מרים למעלה במגנט החימום?

כל הכבוד ורחמים
שמחה - ישיב
רב הכותל המערבי והמקדושות הקדושים

The Western Wall
Heritage Foundation

הקוד למייל: 02-6273114
הטלפקס: 02-6273114
פאקס: 02-6273114
כתובת: 2 Hachmeim St. Old City, Jerusalem 912001 Israel
e-mail: Rav@kotelheritage.org, info@kotelheritage.org

שבט תשע"ב - רב הכותל שליט"א פונה לראש המכון הגרל"י הלפרין זצ"ל ומבקש מספר הבהרות על פעילות המגנומטרים לפי הצעות המכון

Institute for Science and Halacha • מכון מדעי טכנולוגי להלכה

1 Hapige St., Jerusalem 91101, Israel, P.O.B. 10121
Tel: 02-6424810, 6424820, Fax: 02-6420948
Email address: halacha@idsn.net.il

רבבשתי לחנון עמכם את המאגיסטרוס כדלקמן:

- האם השער החדש עובד על פי עקרונות הפטלה המקובלת של חוקת זרמי האספקלריה ונצרים בעת מעבר מסות מתכת בחדר השדה האלקטרומגנטי?
- האם כיום חול השער מתרועע עם על הימצאותו בחדר "קטגוריה" על גוף היחידים וכו'?
- האם בימי חול (בניגוד ללשבת) השער מניב לדיפוזיציות של כמה בתנאים קטנות שלו מסארה ויבסטרופדי ליד מסה אחת יחידותי לטווח הרחוק?
- האם השינוי (ביול) ברגל במעל התגובה או במעל החימום הדינמי, האם שנת הפרסטר לבן מודל הפנימי מסוים נמנעת בעזרת האפקטרומוגנטי, סובלל טעל החימום וסוגו אמלרי, קול או אחר, או ששינוי בעת בדיקות המעל הקטנת את התגובה, כך שתגובות מתכת קטנה איתה ידברת שינוי אים במעל הקליטת (תחשיבו)
- האם ידוע לכם מודל חינטי כורים (במיליומטרים) המופיעים (פרסטר) הטן) במגנט דינמיים מרים למעלה במגנט החימום?

בס"ד, ד' לחודש שמרבויו בו בשבחה השעיב

064/12
23/12 ת.

לכבוד
הגרי"ש רבינוביץ שליט"א
רב הכותל המערבי והמקדושות הקדושים

שלום וברכה,

את מכתבך האחרון העברתי לדי הריר צבי מרכוס היי, מהנדס המכון, על מנת שישיר על השאלות ואלו תשובותיו:

- מנגנון הנילוט פועל באופן אחיד כל הזמן ואינו ניתן לכיול. כך ניתן לקבוע את סף התרעה ע"י כיוול מנגנון התגובה. מבצעים כיוול של התגובה באופן שלא תהיה התרעה על מתכות קטנות כמו שער, רצוצה וכו'.
- כמו במסד 2 לעיל.
- הניעות הקליטה איתה ניתנת לשינוי. הכיוול בוצע במנגנון התגובה על כל תופעותיו.
- השינויים במתח בחישובים כתוצאה ממעבר של טוף מתכתי הינם בסדר גודל של מיקרו-וולטים.

מכבוד וברכה,
הרב לוי יצחק הלפרין
ראש המכון

אדר תשע"ב - הגרל"י הלפרין זצ"ל מעביר לרב הכותל שליט"א את תשובותיו הברורות של מהנדס המכון הר"ר צבי מרכוס

בס"ד, כ"ד טבת תשע"ב

אישור

הרינו לאשר בזה

כי המגנומטרים המוצבים בכניסה לכותל המערבי כמעלים בשבת לפי הוראות המכון המדעי טכנולוגי להלכה בראשות הגאון רבי לוי יצחק הלפרין שליט"א, ולאחר העברתם למצב שבת ניתן לעבור דרכם בשבתות וחגים ללא חשש.

במצב-שבת, רגישות המתקן לא מגיבה למתכות קטנות כמו מפתחות, אבזמים וכדו'.

כמו כן אינה מגיבה למספר מותכות קטנות מסוגים שונים

אם ברשותכם מותכות גדולות עליכם להוציא קודם המעבר בשער זה.

וע"ז באנו עה"ח

משה רבינו
אשר
אשר
אשר

בס"ד, כ"ד טבת תשע"ב

אשר
אשר
אשר

טבת תשע"ב - גדולי ישראל וחשובי הרבנים מצטרפים לאישור ההלכתי: "הרינו לאשר בזה כי המגנומטרים המוצבים בכניסה לכותל המערבי פועלים בשבת לפי הוראות המכון המדעי טכנולוגי להלכה בראשות הגאון רבי לוי יצחק הלפרין שליט"א, ולאחר העברתם למצב שבת ניתן לעבור דרכם בשבתות ובחגים ללא חשש". על החתום: הגר"א נבנצל שליט"א, רבה של העיר העתיקה; הגרי"י גויבירט זצ"ל, בעל ה'שמירת-שבת-כהלכתה'; הגר"ש רבינוביץ שליט"א, רב הכותל ומקומות הקדושים. אליהם הצטרפו גם מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, ראב"ד העדה החרדית ("לפי מה שמציייר, אם נעשה באישור רב שבדק ומצא שנעשה כשורה, אין בזה חשש") והגרי"י אפרתי שליט"א, ראש ביהמ"ד להלכה בהתיישבות ונאמן ביתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ("...הרי לדעת מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א אין מניעה הלכתית לעבור בשבת קודש בשערי הכותל...")

מכון מדעי טכנולוגי הלכה • Institute for Science and Halacha

1 Hagioga St., Jerusalem 91061, Israel, P.O. 3. 16121
Tel: 02-4424800, 4423200, Fax: 02-4423498
E-mail address: halacha@iscr.net.il

ד"ר חיים רובין
93002404-2 ע"ז 2-4424800
81161 מ"ט 18121, 81161 מ"ט 18121
02-4423088, 02-4423180, 4423120 טל

ד"ר

ב-ס"ד, יום חמישי כ"ד לחודש סיון תשע"ב

245/12

לכבוד
הנריש רבינוביץ שליט"א
רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים

שלום וברכה,

לאחר חלונות רבות שקבלנו בחילת השבוע על מילות המגנומטר בשערי הכותל המערבי בשבת האחרונה, ולאחר בדיקות ממושכות, חוזרות ונשנות, שערכנו שם ביומיים האחרונים, נילינו לעצמי הרב כי המערכת מתחמם בשינויים רבים מההוראות שניתנו על ידינו והוסכם עליהן בשעתו, הן מבחינת סף הריגויות למותכות קטנות במצב שבת, והן בשל העניית המיתקנת שם לזיהוי מעבר אדם גם ללא מותכות ולמתרחק על כך.

לפיכך אין באפשרותנו להיות אחראיים במצב זה על המערכת.

אנו מבקשים בשלב זה להסיר את שמנו ואת אחריותנו מאישור המערכת.

המלצתנו לשבת הקרובה היא:

א. לפיכך מצורה בולטת כי יש להוציא כל מתכות, ממך סוג שורא, כמעבר דרך המגנומטר.

ב. למסות לבדוק כבר היום במשך מספר שעות אם ניתן לכסות את העניית המיתקנת שם, מבלי שיוצא שריש לפעולת המערכת, ובאם לא, יש להסיר לח"מ בשבת את החייו המנקבל כנוצחא מכך.

באם האחרים בשטח יחיו מוכנים לאור השבת לחזור למתכות הראשוניות ולבצע את כל ההוראות שניתנו על ידינו בשעתו ללא שום שינוי, כולל ביטול כל העיוות, שמטח לשחף מעלה ולהיות לעזר.

בכבוד רב,
הרב לוי יצחק הלפרין
ראש המכון

העתיק: רפיח דרון ביטון.

Rabbi Shmuel Robinowitz
Rabbi of the Western Wall
and Holy Sites in Israel

הרב שמואל רבינוביץ
רב הכותל המערבי
והמקומות הקדושים

ב-ס"ד, ח' סיון, תשע"ב

לכבוד
הנריש רבינוביץ שליט"א
ראש מכון מדעי טכנולוגי הלכה
ת.ד. 1623
ירושלים

שלום רב.

בימים אלו אנו נזכרים להכנסת המגנומטרים שאישרו על ידיכם.

מז"כ להשאמת לב הסכמות רבנים נוספות על כך.

זה רבון שמונתו המעמד המכסה את הוועד הכללי של אגודת ישראל, וזאת במטרה לאור חדש אשר יאור על ציון

בכבוד רב
שמואל רבינוביץ
רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים

סיון תשע"ב - מכתבו של ראש המכון הגר"י הלפרין זצ"ל לרב הכותל שליט"א, כאשר מתברר בסופו של דבר שהמגנומטרים פותחו בשינויים רבים מההוראות המכון וממה שסוכם בתחילה: "לפיכך אין באפשרותנו להיות אחראים במצב זה על המערכת. אנו מבקשים בשלב זה להסיר את שמנו ואת אחריותנו מאישור המערכת", ובהמשך הוא מוסיף המלצות דחופות לשבת הקרובה

סיון תשע"ב - רב הכותל שליט"א מודיע לראש המכון הגר"י הלפרין זצ"ל על ההיערכות להכנסת המגנומטרים החדשים שתוכננו ואושרו ע"י המכון לשערי הכותל המערבי

ב-ס"ד

ד' בתמוז התשע"ב
24 ביוני 2012
257/12
ת.ד. 1623

בלום רבני אר"ח המז' תשע"ב נקראו לפישה בבית הגאון רבי אביגדור נבנצל שליט"א, רב העיר העתיקה, בהשתתפות הרב שמואל רבינוביץ שליט"א, רב הכותל והמקומות הקדושים מטעם המכון השתתפו ח"חם וזרבי יעקב לוריא, וכן נכחו שם נציגי המשטרה, ראש הקרן למורשת הכותל, נציגי של הרב אפרתי ואנשי חרב נבנצל.

בסיום המשימה הוחלט להקפיד לעת עתה את השימוש במגנומטרים החדשים, ולחזור לשימוש בשערים הישנים.

יחד עם זאת, נבקשו כי המכון ישקיע מאמצים בפתוח מערכת שתאחז מהודרת ככל האפשר וזהיה מקובלת על כל העיוות, והבטחה כי יועמד לרשותו כל האמצעים, כולל הכספים, למתרוך בעיה זו ופיתוח מערכת כזו.

חשוב להדגיש, כי רוח הדברים היא, שלא יביתוח מערכת ששומעו היא מהודרת מבחינה הלכתית (לשם כך הם משהקים בשערים הישנים), אלא דרושה מערכת שכל הרבנים יסכימו כי אין בה שום בעיה והיא מותרת לשימוש לכתחילה.

הקיום האמורים להנחות אותנו, לכאורה, במיוחד, הם שלב של מספר רעיונות, שכולם יחד יצילים להביא לפיתוח שיהיה יחד שורא לכתחילה.

א. המערכת הקיימת מבוססת על הגברת זרם קיים, כתוצאה מגילוי מתכות, ותזוית מחוג החייו.

ב. באופן עקרוני, אין למשטרה התנגדות מיוחדת להמשך בבדיקה בדרך זו של חייו עקרוני ע"י מחוג בלבד, במידה ולא יוצא פתרון הלכתי לשערים החדשים, אם כי הם היו שמום לו היה אפשר לאשר את השימוש בשערים החדשים, שיש להם עדיפות מסוימת מבחינה בטחונות.

ג. ייתן גם בשערים הישנים להוסיף את חודרת רמת הרגישות, כפי שהצענו לגבי השערים החדשים, דבר שיהיה לכך כי בנישה שרתית עם מתכות שרתיות לא יחול שום שינוי ברמת הורם הקיים.

ד. העליו את הרעיון להחליף את הגברת הזרם בהפחתת זרם, דבר שהתקבל בתמיכה ע"י משטרת האספיה יחד עם זאת, הועלתה מיד השאלה לגבי ניומת הגברת הזרם מיד בניעת השער המונטי [בירת הרב הלפרין אין כאן לא משה ולא נרמא, אלא רפסקין מעולה, אך אין זה ברור שכולם יסכימו לכך, בעוד שהקו המנחה הוא לפתח דבר שיהיה יחד בו כנייל. אולם ניתן לבדוק אפשרות לשינוי שחודרת הזרם לניבנה הרחיל הנעשה באופן קבוע לאחר מספר שניות ולא כנוצחא מעייבת המקום].

ה. חשוב לבדוק את שרשרת הפעולות על המסך של השערים החדשים ומשטרת ההלכותיות, והאם ניתן להכניס שם שיפורים שונים שימצאו את הבעיות ההלכתיות. כמובן, שיש לחשוב על רעיונות נוספים לשינוי עם הרעיונות הקיימים.

רשם הרב אברהם משה הלפרין

ב-ס"ד

כ"ט בסיון התשע"ב
19 ביוני 2012
254/12
ת.ד. 1623

סיכום לא סופי מבדיקה המגנומטרים בכותל המערבי - כ"ח סיון תשע"ב

- בעמדת הבדיקה בירידה מרובע ניתן להעמיד את רמת הכיול על 133. יש לעיון צדור מפתחות גדול, שטרומל, קופסת משקפים ממתכת ועוד - להוציא.
- בנוגע לטריימלים, כדאי לבדוק אם ניתן להוריד יותר את רמת הכיול בנובה הראש בלבד.
- יש לבדוק את רמת הכיול המדויקת הנדרשת בשאר העמדות.
- בנוגע לעניית - תיבוק האפשרות בחייל לבטל אותן דרך התוכנה.
- לעת עתה, יותקנו תריסים לכיסוי העניית בשבת (יש לבדוק את משמעותו של שתי העניית מומול העניית הבודדות).
- יש לדאוג לאחראי - להורדת רמת הכיול בע"ש - ולכיסוי העניית.
- יש לדאוג שהעברת המגנומטרים למצב שבת הנעשה במעלה אחת המבצעת את כל הפונקציות, ולכלול בתוכה גם את חודרת רמת הכיול לרמת שבת. כמובן, שיש להעמיד מיקוח על כך.
- יוצב מסך קטן, במקום מוצנע עד כמה שאפשר.

תמוז תשע"ב - סיכום פגישה דחופה, בביתו של רב העיר העתיקה הגר"א נבנצל שליט"א, בהשתתפות כל הגורמים הרלוונטיים, לאחר שהשערים החדשים פורקו והוחזרו השערים הישנים, שבה נידונו כל האפשרויות העתידיות

סיון תשע"ב - סיכום נסיונות נוספים של הרגע האחרון, שנעשו ע"י הרה"ג ר' יעקב לוריא שליט"א, מרבני המכון, יחד עם מהנדס המכון הר"ר צבי מרוכס, במטרה להתאים בכל זאת את המגנומטרים החדשים לדרישות המכון

אספקלריה

באספקלריה של תורה

מאוצרותיו של הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל

במסגרת הכתבים המרובים בכל מקצועות התורה, שהשאיר אחריו ברכה, מורנו ורבונו הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, ראש המכון במשך כיוכל שנים, ישנם גם כתבים רבים בענייני דרוש ואגדה, משולבים בהלכה, על פרשיות התורה ועל עניני המועדים. חלקם הגדול נאמרו על ידו בתוקף תפקידו כרב בית הכנסת "זכרון בתיה" בשכונת מקור ברוך בירושלים, כשמהם, דברי תורה שהגיד במקהלות לעת סעודה שלישית, ומהם דרשות שהיה משמיע בשבתות ובמועדים ובהזדמנויות מיוחדות.

בני משפחתו שוקדים עתה על מלאכת עריכת הכתבים, ולקראת יום השנה הראשון מתעתדים בעז"ה להוציאם לאור עולם עלי ספר, בשמו יקבנו "מחנה לוי".

במסגרת זו נדלה מעט פנינים נבחרים מתוך דברי התורה שנערכו.

לפרשת עקב

ק"ו מפסח והסכים הקב"ה על-ידו. וביותר מהא דכתיב בסיום התורה (דברים לד, יב): "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל", והביא רש"י: "לעיני כל ישראל, שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמרם ואשברם לעיניכם". דמכח זה אפ"ל שרצה לעשות זאת ע"י מעשה שבירה, ולא להסתפק בשבירתם ע"י עזיבתם וריפוי אחיזתם, דלא חשיב מעשה.

אמנם כל עיקר שיטת התבו"ש קשיא טובא, כמו שציינו לעיל, ובפרט דביד רמ"ה (סנהדרין עז: ד"ה ואר"פ) מפורש שלא כדבריו, וכמו שכתבנו בזה בספרנו הנ"ל (שם).

ואולי אפשר לומר, דהנה איתא בגמ' (נדרים לח.) שאין הקב"ה משורה שכינתו אלא על גיבור וכו', כדכתיב במשה ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי, והמהרש"א בחדא"ג (שם) העיר אמאי לא מייתי קרא דפרשת כי תשא דקדים ליה, דכתיב (שם לב, יט): "וישלך מידי את הלחות וישבר אותם".

והנראה לומר דמהא גופא דבגמ' מייתי ראייה לכך שמשה היה גיבור דווקא מפסוק זה, משמע שלא היו הלוחות יכולים להשבר ע"י סילוק הידים גרידא,

"ואפן וארד מן ההר וגו' ושני לוחות הברית על שתי ידי" (דברים ט, טו)

הנה להלן שם (פס' יז) כתיב: "ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם". והאור החיים הק' ביאר שמתחילה היו הלוחות נישאות מאליהן על שתי ידיו, וזהו שאמר 'על שתי ידי ולא בשתי ידי', שהיו גבוהות למעלה מידי, ולאחר שראה את העגל כבדו והוצרך לתופשם, ולכך הזכיר שתפסם דווקא לאחר שראה שחטאו. ויעויין בדעת זקנים לבעלי התוס' שהביא בשם המדרש שבשעה שהחלו האותיות לפרוח באויר כבדו הלוחות. אלא שיש לעיין לפי דברי האוה"ח, מה הוצרך שוב לתפסן מאחר שכבדו, כיון שבלאו הכי כבר היה בדעתו לשבורן.

ואפשר ליישב על פי דעת התבואות שור בהל' שחיטה (סי' ג סק"ב), שהאוחז סכין ומרפה מאחיזתו ונפל הסכין ושחט דשחיטתו כשרה, ויעויין בחלקת יואב (חיו"ד סי' ב) שביאר שיטה זו. ולאידך גיסא ראה מה שהקשו ע"ז הגר"י מקוטנא (בס' יבין דעת, סי' ג אות ג) ובשו"ת אבנ"ז (חאהע"ז סי' קפט), ומה שהרחבנו בזה בספרנו 'מעשה וגרמא בהלכה' (הסרת מונע, פ"ו) ואכמ"ל

דלפי דעת התבו"ש י"ל שמשה רצה לשבר בעצמו ע"י מעשה שבירה בפועל, וכמ"ש חז"ל (שבת פז.) על הכתוב (שמות לד, א) "אשר שברת" יישר כח ששברת, ומבואר שם שעשה כן מדעתו משום דדריש

הלוחות הראשונות, שהיו מעשה אלקים, דלא כלוחות שניות שפסלן משה רבינו קודם עלייתו להר סיני. וכדדרשינן בגמ' (ע"ז ג.) בהא דכתיב (בראשית א, לא) "יום השישי", שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתי מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו, שכל בריאת העולם היתה בתנאי של קבלת התורה, וזה היה סמוך להשלמתם בבין השמשות של יום השישי, כדפירש"י (ע"ז שם) דה' יתירה ד'השישי' כתיבא בסוף מעשה בראשית. וכמו כן יש לפרש לגבי כל עשרת הדברים שנבראו בבין השמשות, שהם היו מתכלית הבריאה ותנאי הכרחי לקיום הבריאה.

והנה הלוחות הראשונות שהיו מיועדות כבר מתחילת הבריאה לכלל ישראל, ולתמצית החיבור בין כלל ישראל להקב"ה, היו נמצאים תמיד בארון, שהיה נמצא בתוך כלל ישראל לעולם, כדאיתא בגמ' (ב"ב יד): שלוחות ושברי לוחות מונחין בארון, וארון שהיו בו שברי לוחות היה יוצא עמהם לכל המלחמות, כמשאחז"ל (ברייתא דמלאכת המשכן פ"ו, ועי' תוס' סוטה מב: ד"ה מפני שהביאו כן בשם התוספתא שם פ"ז, וכ"נ בירושלמי שקלים פ"ה ה"א), וזה היה משום עצם החיבור של כלל ישראל.

ולגבי אהרן הכהן שנינו באבות (א, יב) שהיה אוהב שלום ורודף שלום ומקרבן לתורה, והיה במהותו המחבר בין כלל ישראל לאביהם שבשמים, דמלבד מה שהיה רודף שלום השתמש בזה בעיקר כדי לקרבן לתורה, וזה היה מהותו שעושה שלום בין כלל ישראל לאביהן שבשמים, וכדאמרינן שם: "הלל אומר הוי מתלמידי של אהרן". ונמצא, שכל הנוהג במידותיו של אהרן, יש לו שייכות למעלה של הלוחות הראשונות, שהיא השורש והיסוד של כלל ישראל.

וממילא מתבאר השייכות שבין מציאות הלוחות לבין חיותו של אהרן הכהן, ששניהם היו במהותם חיבור וקירוב בין כלל ישראל לבין הקב"ה, וזה היה תכליתם. ולפי"ז א"ש מה שנאמר בדווקא אצל אהרן הכהן "שהיה קשה לפני הקב"ה מיתתו של אהרן כשבירת הלוחות".

אלא היה נצרך לגבורה כדי לשברם, וא"כ מבואר דלהכי היה צריך לתפוש את הלוחות בשתי ידיו, וא"ש דמיית דווקא להאי קרא, ולא לקרא דכתיב בכי תשא, דהתם לא הוזכר שתפוש אלא 'וישלך' בלבד, ומהך קרא אכתי הו"מ לומר שלא נשתברו מחמת גבורתו, אלא רק מחמת סילוק אחיזתו גרידא, ולכך הוצרכה הגמ' להביא הפסוק ד"ואתפוש" שנראה שאדרבה היה צריך לשברן בכחו לאחר שחזר ותפס בהן, וממה שהצליח לשברן מוכח שהיה גיבור.

"ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם" (שם י, ו)

אחז"ל במדרש רבה (פרשת שמיני, פרשה כ' יב): "אמר ר' אבא בר אבינא מפני מה נסמכה פרשת מיתת מרים לאפר פרה, אלא מלמד שכשם שאפר הפרה מכפר כך מיתת צדיקים מכפרת, אמר ר' יודן מפני מה נסמכה מיתת אהרן לשבירת לוחות, אלא מלמד שהיה קשה לפני הקב"ה מיתתו של אהרן כשבירת לוחות, אמר ר' חייא בר אבא באחד בניסן מתו בניו של אהרן הכהן ולמה מזכיר מיתתן ביום הכיפורים, אלא מלמד שכשם שיום הכיפורים מכפר כך מיתתן של צדיקים מכפרת, ומנין שיום הכיפורים מכפר, שנאמר (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, ומנין שמיתתן של צדיקים מכפרת, דכתיב (שמואל ב' כא, יד) ויקברו את עצמות שאול, וכתיב ויעתר אלוקים לארץ אחרי כן".

ויש לדקדק בחילוק הלשוניות, דלגבי מיתת מרים ומיתת נדב ואביהוא נקטו שמיתת צדיקים מכפרת, ואילו אצל מיתת אהרן נקטו שקשה היה לפני הקב"ה מיתת אהרן כשבירת הלוחות, ולא נקטו גם דקשה מיתת צדיקים כשבירת הלוחות. וגם יש להבין מדוע הודגש שהיה קשה לפני הקב"ה'.

ולכאורה יש לבאר, שהדמיון ללוחות נאמר דווקא אצל אהרן קדוש ה', לפי שהלוחות היו מתכלית הבריאה, כדאיתא באבות (ה, ו) בין הדברים שנבראו בבין השמשות דנבראו הכתב והמכתב והלוחות, שהם

אספקלריה

רשימת מדי מים המאושרים ע"י המכון מדעי טכנולוגי להלכה מעודכן לחודש מנחם אב תשע"ט

דגם	יצן
משדר אינטגרלי משולב TX	מילטל תקשורת
משדר IWEF דגם MJ-B1	
מאושרים עד טבת תש"פ (ינואר 2020)	
דיאלוג 3g יצור 2012	ארז
מאושרים עד אייר תש"פ (מאי 2020)	
אוקטב	
כרמל גלאט	
מאושרים עד מנ"א תש"פ (אוגוסט 2020)	
מדי וורד	ניסקו
מאושרים עד ניסן תש"פ (אפריל 2020)	

אספקלריה

יו"ל ע"י המכון המדעי טכנולוגי להלכה
 רחוב הפסגה 1, בית וגן ירושלים 9646501 ת.ד. 16121
 טל: 02-6424880, 02-6423230, 02-6416505
machon.halacha@gmail.com | www.machonhalacha.co.il
 עורך אחראי: הרב ישראל טייטל
 לתגובות, שאלות והערות ניתן לפנות באימייל: aspakdrya@gmail.com

